

ก้าวไปด้วยกัน

จุลสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑสถาน ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 มิถุนายน – กันยายน 2552 ISSN 1906 – 5515

ก้าวไปด้วยกันฉบับหน้าพบกับ

“เครือข่ายพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นล้านนา”

การรวมตัวของชาวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในภาคเหนือ
เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชาวพิพิธภัณฑ์

สวัสดิ์ค่ะ สมาชิกจุลสารก้าวไปด้วยกันทุกท่าน

ก้าวไปด้วยกันฉบับนี้ได้ นำความรู้และประสบการณ์งานพิพิธภัณฑน์มาบอกเล่าให้สมาชิกได้อ่านกันอย่างหลากหลาย เนื้อหาสาระยังคงประกอบด้วยข่าวคราวความเคลื่อนไหวในแวดวงพิพิธภัณฑน์ที่ปณิตา สระวาสี ได้ไปเสาะหามาเล่าสู่กันฟัง การบอกเล่าประสบการณ์การทำงานกิจกรรมกับเยาวชนที่ จ. แม่ฮ่องสอน จากพี่หมึกและกบอ้วน ประสบการณ์การอบรมงานพิพิธภัณฑน์ร่วมกับผู้ทำงานพิพิธภัณฑน์ทั่วโลกที่อินเดีย จากเยาวเรศ จุนวีระนงค์ สัมผัสวัฒนธรรมเคปที่พิพิธภัณฑน์แห่งชาติเกาหลีกับอมรรัตน์ นุกูล ส่วน “ลุงมา” จะมาชักชวนและแนะนำวิธีง่ายๆ ในการกรอรูปสารพัดประโยชน์ การสำรวจเอกสารโบราณจากดอกกรัก พยัคศรี ส่วนข้าวปุ้นจะมาบอกเล่า ความเหมือนและแตกต่างของพิพิธภัณฑน์ที่ว่าด้วยเรื่องราวของพี่น้องชาวจีนที่อยู่ในประเทศไทย และสิงคโปร์ใน “เสื้อผ้ามอนโบ” ชิวสิทธิ์ บุญยเกียรติ ได้เรียบเรียงประสบการณ์การทำงานชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อม จังหวัดลพบุรีของอาจารย์ ภูธร ภูมะธน ที่ได้กล่าวในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายพิพิธภัณฑน์ท้องถิ่นภาคเหนือที่จังหวัดลำพูน กรกฏ บุญลพและสุรวิรัตน์ บุปผาจะพาไปท่องเที่ยว “วัดโพ” ที่เมืองเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา ที่มีทั้งพิพิธภัณฑน์และเป็นแหล่งผลิตงานช่างศิลป์ สรินยา คำเมือง ชักชวนให้เรียนรู้เส้นทางการค้าเกลือ ระหว่างอินเดียถึงทิเบตและส่งท้ายด้วยข้อคิดดีๆ “คมคิดสะกิดใจ” จากคุณป้าณอม คงยิ้มละมัย พิพิธภัณฑน์ปณิตาณอม จังหวัดเพชรบุรี

ขอขอบคุณจดหมายจากเพื่อนชาวพิพิธภัณฑน์ที่ส่งไปให้กำลังใจและบอกเล่าเรื่องราวของท่าน จุลสารก้าวไปด้วยกันยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของท่านกับเพื่อนพิพิธภัณฑน์แห่งอื่นๆ ค่ะ

สำนักงานการท่องเที่ยวแบบชุมชน
154 บ้านท่าวัดใต้ หมู่ 9 ตำบลเหล่าปอแดง
อำเภอเมือง จังหวัด สกลนคร 47000

27 มิถุนายน 2552

เรื่อง ขอขอบคุณและประสานงาน
เรียน บรรณาธิการจุลสารก้าวไปด้วยกัน
อ้างถึง จุลสารก้าวไปด้วยกันปีที่ 5 ฉบับที่ 1 “เทศกาลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น 3-5 พ.ย. 51”
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประวัติย่อบ้านท่าวัดใต้ หมู่ 9 และวัดกลางศรีเชียงใหม่ จำนวน 1 ชุด
เอกสารภาพถ่ายประกอบคำอธิบาย

ตามอ้างถึง ข้าพเจ้าได้รับแล้วด้วยความยินดียิ่ง ต้องขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้ ด้วยจักได้นำมาเผยแพร่ต่อชุมชนต่อไปและตามสิ่งที่ส่งมาด้วย เพื่อเป็นวัตถุดิบนำเสนอต่อท่านได้ กรุณาเผยแพร่ต่อมวลชนสมาชิกทางจุลสารก้าวไปด้วยกัน ข้าพเจ้าเคยส่งมาครั้งหนึ่งเมื่อประมาณ เกือบ 2 ปีมาแล้ว แต่เร่งรีบไปหน่อย จุลสารฉบับต่อๆ มาไม่ปรากฏเรื่องราวหรือภาพของวัดกลาง ศรีเชียงใหม่ บ้านท่าวัดใต้ลงในจุลสารฯ เลย รู้สึกน้อยใจนิดๆ ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร อายุมากขึ้น แก่ชราแล้ว น้อยใจง่าย ๆ เอาใจคนแก่หน่อยนะครับ เมตตาเอาข้าพเจ้าเดินไปด้วย (กัน) อีกสักคน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ
พันตรีจักรีพล พรหมยศ
ประธานคณะกรรมการด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พิพิธภัณฑท์
คณะกรรมการท่องเที่ยวและสภาวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน

จัดพิพิธภัณฑ์ “อ.ศิลป์” ฉกเงินแสน

เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.ชนะสงคราม รับแจ้งเหตุลักทรัพย์ใน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ ตั้งอยู่ในบริเวณกรมศิลปากร ถนนหน้าพระลาน แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร ที่เกิดเหตุอยู่ในส่วนพื้นที่แสดงผลงาน ข้าวของเครื่องใช้ ถูกคนร้าย รื้อค้นกระจุยกระจาย เจ้าหน้าที่แจ้งว่า คนร้ายได้เงินสดไป 125,000 บาท สอบสวนนางดารุณี เขี่ยมสังข์ทอง อายุ 38 ปี ให้การว่า เปิดตั้งแต่เช้าปิดเย็น มีเจ้าหน้าที่ 3 คนดูแล ช่วงเช้ามาทำงานเห็นกุญแจ ล็อกประตูหายไ้ไป เมื่อเข้ามาดูก็พบว่าถูกลักทรัพย์ดังกล่าว เบื้องต้น คาดว่าคนร้ายน่าจะมีไม่ต่ำกว่า 2 คน จัดประตูเข้ามาก่อเหตุช่วงกลางคืน น่าจะมีคนในรู้เห็น เพราะไม่แต่ต้องทรัพย์อื่น

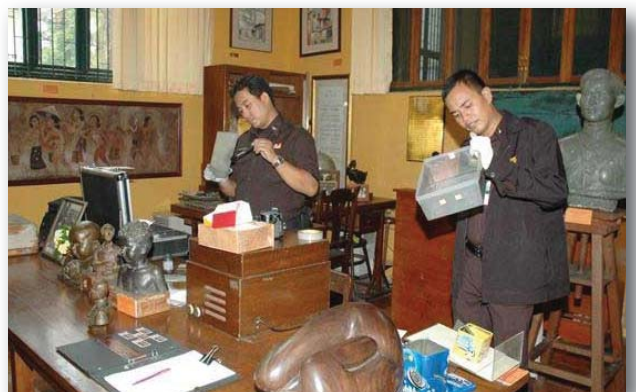
ต่อมา ช่วงหัวค่ำวันเดียวกัน พ.ต.อ.ชิง แขวงวิเศษชัยชาญ ผกก.สน.ชนะสงคราม ได้นำตัวนางดารุณี ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ดูแล พิพิธภัณฑ์มาสอบเนื่องจากมีพินิจ สุดทำยายอมรับสารภาพว่าเป็น คนฉกทรัพย์ทั้งหมดไปมูลค่ากว่า 1 แสนบาท อ้างจะนำไปรักษาตัว เนื่องจากป่วยเป็นมะเร็ง เบื้องต้นแจ้งขอหาลักทรัพย์ (เดลินิวส์ 16 กรกฎาคม 2552)

ทุนอุดหนุนสรณไทย-ญี่ปุ่น ดันเที่ยว ขุนยวม-แหล่งปศ.

นายพงษ์เดช มณีร ประธานชุมชนเด่นยางแดง ต.ขุนยวม อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน เปิดเผยว่า ตัวแทนชาวบ้านจาก 8 ชุมชน สนับสนุนให้เทศบาลตำบล ขุนยวม ก่อสร้างอนุสรณ์สถานมิตรภาพไทย-ญี่ปุ่น จ.แม่ฮ่องสอน ขึ้นภายในบริเวณ พื้นที่ศูนย์วัฒนธรรม อ.ขุนยวม ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ทหารญี่ปุ่นในปัจจุบัน โดยได้นำ ข้อเสนอของชาวบ้าน 8 ชุมชน สถานมิตรภาพไทย-ญี่ปุ่น เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ขุนยวม เพราะปัจจุบันมีแหล่งท่องเที่ยวคือทุ่งดอกบัวตอง ที่ดอยแม่ฮูด และหลังจากสิ้นสุดฤดูกาลท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองแล้วไม่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวที่ อ.ขุนยวมเลย เนื่องจากไม่มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นแรงจูงใจ ดังนั้นเมื่อมีการ ก่อสร้างอนุสรณ์สถานมิตรภาพไทย-ญี่ปุ่น จะทำให้นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเดินทางมากราบไหว้บรรพบุรุษสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นแหล่งศึกษาท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โดยทั่วไปด้วย (คมชัดลึก 14 กรกฎาคม 2552)

ทุน 5 ล้านบาทเปิด “พิพิธภัณฑ์สุขภาวะทางเพศ”

ดร.พิชัย สนแจ้ง ผู้อำนวยการองค์การ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (อพวช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เปิดเผยว่า ขณะนี้ อพวช. ได้รับงบประมาณสนับสนุน จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ (สสส.) และองค์การยูเนสโก จำนวน 5 ล้านบาท ในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สุขภาวะทาง เพศขึ้นภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อ.คลองห้า จ.ปทุมธานี เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ทางเพศ ที่ถูกต้องปลอดภัยให้กับกลุ่มเยาวชนโดยจะมีการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับโรค เอดส์วิธีการติดเชื้อและแนวทางป้องกัน รวมทั้งสุขภาวะทางเพศและสื่อการเรียนการ สอนทางเพศ ซึ่งสามารถสืบหาข้อมูลออนไลน์ได้ผ่าน www.hs-db.net เพื่อให้สามารถ เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย พิพิธภัณฑ์สุขภาวะทางเพศ จะมีการจัดพื้นที่ แบ่งเป็นโซน สำหรับ

จัดแสดง สื่อการเรียนรู้ทางเพศโดยเฉพาะมีข้อมูลต่างๆ อาทิ การดูแลสรีระต่างๆ ของผู้ชาย ผู้หญิง อุปกรณ์ที่จำเป็นในการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย อาทิ ถุงยางอนามัย หลายรูปแบบ มาจัดแสดง เป็นต้น

ผอ.อพวช. กล่าวต่อว่า การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สุขภาวะทางเพศ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และสร้างความตระหนักรู้ด้านวิทยาศาสตร์ให้กับเยาวชน เนื่องจากที่ผ่านมา เรื่องเพศศึกษา กลายเป็นเรื่องที่สังคมไทยปกปิด ทำให้เยาวชนมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้อง และเสี่ยง ดังนั้น พิพิธภัณฑ์สุขภาวะทางเพศ จะเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสุขภาวะที่สำคัญแห่งแรกของประเทศไทย โดยจะเปิดตัวในเดือน ต.ค.นี้ และจะมีการนำพิพิธภัณฑ์สุขภาวะทางเพศไปจัดแสดงในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ในรูปแบบของคาราวานวิทยาศาสตร์ด้วย (ไทยรัฐ 14 มิถุนายน 2552)

เล็งปรับศาลาว่าการ กทม. เป็นพิพิธภัณฑ์เมือง-ห้องสมุด

ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (กทม.) เปิดเผยภายหลังตรวจเยี่ยมสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยวว่า ได้มอบนโยบายสำหรับสำนักวัฒนธรรมฯ ให้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมชุมชนแต่ละเขตที่มีสถานที่ท่องเที่ยวให้มีการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ ส่งเสริมให้บูรณะโบราณสถาน อาคารต่างๆ ในชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ส่งเสริมให้ กทม.เป็นมหานครที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก จะให้มีการสร้างพิพิธภัณฑ์เมืองเช่นเดียวกับมหานครระดับโลก เช่น ลอนดอน อัมสเตอร์ดัม หรือมาดริด โดยจะใช้ศาลาว่าการ กทม.เสาชิงช้า ปรับเป็นพิพิธภัณฑ์เมืองและเป็นห้องสมุดที่ยิ่งใหญ่ และหอศิลป์ กทม. เพื่อให้เยาวชน ประชาชนได้ศึกษาประวัติศาสตร์ กทม.ได้จากสถานที่จริง (มติชน 25 กุมภาพันธ์ 2552)

เมื่อต้องไปเป็นนักสืบ...

สวัสดีค่ะ

หลังจากห่างหายกันไปนาน คุณลุง คุณป้า คุณน้า คุณอา และมิตรสหาย ชาวก้าวไปด้วยกันคงสบายดีนะคะ เราสองคนสบายดีค่ะ ที่หายไปไม่ใช่เราหนีเที่ยว เราเดินทางขึ้นไปเป็นนักสืบที่เมืองสามหมอก แม่ฮ่องสอนมาค่ะ (งง... กันไปใหญ่) เรื่องก็คือ เมื่อวันที่ 1 - 5 เมษายนที่ผ่านมา เรา 2 คนไปทำกิจกรรม “สืบค้นเรื่องเล่าเมืองแม่ฮ่องสอน” กับน้องๆ กลุ่มเพื่อนเตือนเพื่อนของโรงเรียนห้องสอนศึกษามาค่ะ คิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับคนที่กำลังมองหากิจกรรมทำร่วมกับเด็กๆ และคนในชุมชน (เป็นของฝากจากเรานะคะ)

กิจกรรม **“สืบค้นเรื่องเล่าเมืองแม่ฮ่องสอน”** เริ่มต้นด้วยการดูหนังสือเรื่อง “เมืองกระโดด” เพราะเป็นหนังสือที่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวเมืองเชียงใหม่ ผ่านคำสัมภาษณ์ของผู้คนและภาพถ่ายเก่า จากนั้นพี่หมึกแนะนำวิธีการเก็บข้อมูล แนวคำถาม และการปฏิบัติตัวเบื้องต้นเมื่อต้องออกไปสัมภาษณ์ให้กับน้องๆ ต่อด้วยการแบ่งกลุ่มให้น้องแต่ละกลุ่มระดมความคิดว่า ถ้าต้องเก็บข้อมูลสักเรื่อง เรื่องไหนที่น้องสนใจเก็บ เก็บกับใคร และมีแนวคำถามในการเก็บอย่างไร ในที่สุดเราก็ได้มา 3 เรื่องคือ **“บ้านไต” “วัด”** และ **“อาหารไต”**

จากนั้นเราให้น้องๆ ไปทดลองเก็บข้อมูล บางกลุ่มก็ไปถามผู้เฒ่าผู้แก่ บางกลุ่มก็ไปถามพระคุณเจ้าที่วัด บางกลุ่มไปถามแม่ของตัวเอง (โดยเฉพาะกลุ่มอาหารโต) ขณะที่บางคนก็สนุกไปถามแม่ค้าขายขนมที่ตลาด เมื่อได้ข้อมูลแล้วน้องๆ แต่ละกลุ่มช่วยกันนำเสนอผ่านแผนที่ความคิด (My Map) ต่อด้วยการทดลองทำแผนที่ทำมือเพื่อแสดงที่ตั้งสถานที่

ต่างๆ ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน การทำแผนที่ทำมือเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักสังเกต เรียนรู้ทิศทาง และจัดการลำดับความคิดของตนเอง หลังทำกิจกรรมเราฝากการบ้านให้น้องแต่ละคนกลับไปสืบค้นเรื่องราวที่ตัวเองสนใจ เพื่อฝึกทักษะการสัมภาษณ์และเรียนรู้กับความรู้ใหม่ๆ

เรากลับไปแม่ฮ่องสอนอีกครั้งเมื่อวันที่ 8 - 11 พ.ค. เราพบว่าข้อมูลที่น้องๆ เก็บนั้นมีมากมายหลากหลายเรื่อง ทั้งอาหารการกิน บ้านเรือน เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การละเล่น หรือแม้แต่ความเชื่อ มีคนถามว่า จะทำอะไรกับข้อมูลที่เก็บมา แล้วจะให้คนอื่นรู้เรื่องของเราได้อย่างไร? (เป็นคำถามที่ดีมากกก...) น้องๆ ช่วยกันคิดและคิดสรุปสุดท้ายบอกว่า “..เอาขึ้นเว็บ...” (เด็กรุ่นใหม่จริงๆ)

ทุกท่านสามารถเข้าไปอ่านพร้อมให้คำติชมได้ที่ www.taiyai.org ในหัวข้อ “ข้อมูลที่เขาวชนเก็บ” นะคะ ไปให้กำลังใจเด็กๆ กัน

นอกจากนี้น้องๆได้แปรรูปข้อมูล และภาพถ่ายบางส่วนเป็นโปสการ์ดสีสัน สวยงาม แถมเจอข้อบังคับ(ข้อร้อง)ว่าทำ เสร็จแล้วต้องติดแสตมป์ส่งกลับไปหา พวกพี่ๆ ที่กรุงเทพฯ งานนี้แต่ละคนต่างจัด เอาวิชาศิลปะขึ้นมาตกแต่งโปสการ์ดกัน เป็นแถว... (พี่ๆ หน้าบานเมื่อได้การ์ดจาก น้องๆ)

อีกกิจกรรมหนึ่งที่เราร่วมทำกับน้องๆ ก็คือ **“ค้นหาเรื่องเล่าเบื้องหลัง สิ่งของ”** เราให้น้องๆ แต่ละคนกลับไปดูของเก่า ของสะสมของครอบครัวพร้อมกับ สอบถามประวัติของวัตถุชิ้นนั้นๆ แล้วให้นำของมาให้เพื่อนๆดูและถ่ายทอดเรื่องราว ของข้าวของนั้นด้วย แต่ละคนก็นำของกันมาคนละชิ้น 2 ชิ้น มีทั้งตราช้างของคุณปู่ หมวก สานใบเก่าของคุณพ่อ กระตักน้ำของทนายปู่ปิ่นที่พ่อแลกมา ภาพถ่ายเก่าของตัวเอง ขณะที่เป็นช่างลอง ภาพถ่ายคุณพ่อขณะที่เป็นนักเรียน แต่ละคนพยายามถ่ายทอด เรื่องราวที่ตัวเองได้ฟังมาอย่างตั้งใจ ขณะเดียวกันเพื่อนๆ พี่ๆ ก็นั่งฟังด้วยความ ตื่นเต้น การฟังเรื่องเล่าเบื้องหลังข้าวของจากน้องๆ ยิ่งตอกย้ำความเชื่อของเราทั้ง 2 คนว่า **“เห็นของ ต้องเห็นคน”** เพราะข้าวของเป็นตัวเชื่อมระหว่างคนกับเรื่องเล่า ได้เป็นอย่างดี ถ้าเห็นของแล้วไม่ เห็นคน (รวมถึงเรื่องเล่า) ความ น่าสนใจในวัตถุชิ้นนั้นก็ลดลง แต่ถ้าเมื่อใดเห็นของแล้ว เห็นคน และเรื่องเล่าด้วย วัตถุชิ้นนั้นก็จะมี ความน่าสนใจมากขึ้น

สิ่งที่เราทำต่อหลังจากฟังน้องทุกคนเล่าจบคือ การอธิบายความสำคัญต่างๆ ของเรื่องเล่า เพราะวัตถุสามารถผูกโยงเข้ากับตัวบุคคล (เจ้าของวัตถุ) สถานที่ (ที่ซื้อมา/ ที่ใช้งาน) และเวลา (ทั้งอดีตและปัจจุบัน) ได้ จากนั้นเราแจกกระดาษให้น้องๆ คนละแผ่น ด้านหนึ่งให้น้องแสดงฝีมือวาดรูปวัตถุที่นำมา อีกด้านให้เขียนเรื่องเล่าของวัตถุ และเขียนบรรยายลักษณะรูปร่างของวัตถุ ที่เป็นสิ่งพื้นฐานในการทำทะเบียนวัตถุของพิพิธภัณฑ์ (แอบแทรกลงไปจนได้) จากนั้นเรานำผลงานของน้องแต่ละคนมาทากาวติดกัน ตอกตาไก่ แล้วร้อยด้วยเชือกออกมาเป็นสมุดทำมือ มีชื่อว่า **“สมุดรวบรวมภาพวาดของเก่า”** เป็นตัวอย่างการนำข้อมูลที่เก็บได้มาใช้ประโยชน์อีกรูปแบบหนึ่ง

ก่อนจากกันมีการเปิดใจถึงการทำกิจกรรมด้วยกัน น้องๆ บอกว่า สนุกดี และได้เรียนรู้ แต่ก็เหนื่อยกับการหาข้อมูล ส่วนพี่ๆ ผู้ทำกิจกรรมก็สนุกเช่นกัน พร้อมกับได้ความรู้ใหม่กลับบ้านเต็มกระเป๋า ถึงแม้จะขยาดกับการเดินทางที่คดโค้ง... (กว่าจะถึง เล่นเอาแทบแย่...)

ไม่เห็นหน้ากันนานเลยเขียนเล่าเสียยาว หวังว่าทุกท่านคงจะคลายความคิดถึงพวกเรานะคะ และหวังว่ากิจกรรมสืบค้นเรื่องเล่าเมืองแม่ฮ่องสอน จะมีประโยชน์ต่อการทำงานของบางท่านบ้างนะคะ

ฉบับนี้ ต้องกล่าวคำว่า **“สวัสดี”** แล้วค่ะ

การอบรมและสัมมนานานาชาติด้านการอนุรักษ์

ณ กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย

ระหว่างวันที่ 15–26 กันยายน 2551 ผู้เขียนมีโอกาสร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการและสัมมนาวิชาการนานาชาติ ณ กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย จัดโดยโครงการ CollAsia 2010 ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยโบราณคดีและวิจิตรศิลป์ (SPAFA) และศูนย์ศึกษาด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (ICCROM)** มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมพัฒนาด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งด้านการฝึกอบรมให้แก่บุคลากรในพิพิธภัณฑ์และสถาบันการศึกษา รวมถึงเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บุคลากรในพิพิธภัณฑ์ฯ อาทิ ภัณฑารักษ์ นักอนุรักษ์ หรือนักการศึกษาในพิพิธภัณฑ์สามารถสมัครเพื่อเข้าร่วมการอบรมประจำปีในแต่ละหัวข้อที่สนใจได้

ในปีนี้ โครงการต่อเนื่อง CollAsia 2010 ได้จัดการอบรมนานาชาติเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การพัฒนาทักษะด้านการอนุรักษ์: ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่ยั่งยืน” มีประเทศสมาชิกเข้าร่วมอบรมทั้งหมดจำนวน 16 คนจาก 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(รวมทั้งผู้เขียน) ในครั้งนี้ผู้เข้าอบรมทุกท่านมีโอกาสเข้าร่วมสัมมนาวิชาการนานาชาติของสภาการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ – คณะกรรมการด้านการอนุรักษ์ (ICOM-CC)** ด้วย งานอบรมและสัมมนาทั้ง 2 ช่วงนี้ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายทั้งหมดจากมูลนิธิเก็ตตี้ (Getty Foundation)

วิทยากรจาก ICCROM และ SPAFA ได้แก่ Mrs. Katrina Samila และ Mr. Kelvin Kettle ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การเรียนรู้วิธีต่างๆ เช่น การสื่อสารทางเดียว (single-mode speaking) กรณีศึกษา (case study) การส่งต่อความรู้ (learning relay) และการสาธิต(demonstration) กลยุทธ์ดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานได้โดยเฉพาะหลักสูตรการฝึกอบรมและงานบริการการศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน หลังจากแบ่งกลุ่มระดมสมองระหว่างผู้เข้าอบรมซึ่งมาจากหลากหลายอาชีพในวงการพิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่ลงความเห็นว่าการเลือกกลยุทธ์การสอนหรือการถ่ายทอดความรู้ได้เหมาะสมนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานการศึกษาและสภาพสังคมแวดล้อมของแต่ละบุคคล และที่สำคัญต้องรู้จักกลุ่มเป้าหมาย (audience) ว่าคือกลุ่มใด วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมทดลองคิดหลักสูตรสำหรับฝึกอบรมให้พนักงานทำความสะอาดในพิพิธภัณฑสถาน ผู้เข้าอบรมได้ระดมสมองในการจัดทำกำหนดการ กำหนดเนื้อหาการอบรมในแต่ละหัวข้อ คัดเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ และเสนอแนะถึงข้อดีและข้อเสียในการจัดกิจกรรมดังกล่าว วิทยากรยังให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างพิพิธภัณฑสถานศึกษาหรือชุมชนใกล้เคียงให้มีประสิทธิภาพ โดยยกประเด็นปัญหาจากหน่วยงานต่างๆ ขึ้นมาเป็นกรณีศึกษา เช่น พิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่มักจะกล่าวโทษ

ขึ้นมาเป็นกรณีศึกษา เช่น พิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่มักจะกล่าวโทษอาจารย์จากสถานศึกษาที่นำนักเรียน/นักศึกษา มาทัศนศึกษาดูงานว่าไม่ได้ให้ความรู้หรือคำแนะนำแก่เด็กนักเรียนก่อนเข้าชม ทำให้กลุ่มเด็กนักเรียนเหล่านี้ไม่มีข้อมูลเบื้องต้นของสถานที่ที่จะเข้าชม แต่ถ้าคิดกลับกันจะเป็นไปได้หรือไม่ที่พิพิธภัณฑสถานจะเข้าไปหาสถานศึกษาที่ตนเองและอาจนำนิทรรศการหรือสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ไปประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเบื้องต้น

ระหว่างการอบรม ผู้จัดได้พาผู้เข้าอบรมไปศึกษาดูงานการอนุรักษ์วัตถุแต่ละประเภทในห้องปฏิบัติการอนุรักษ์ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นักอนุรักษ์ได้นำโบราณวัตถุที่กำลังดำเนินการอนุรักษ์อยู่มาอธิบายถึงวิธีการอนุรักษ์โบราณวัตถุแต่ละประเภท อาทิ ผ้า เหล็ก เครื่องไม้ ฯลฯ ซึ่งผู้เข้าอบรมสามารถนำแนวคิดหรือเทคนิควิธีการอนุรักษ์ที่แตกต่างกันมาปรับใช้ในพิพิธภัณฑสถานของตนเองได้

ส่วนการสัมมนาของคณะกรรมการด้านการอนุรักษ์ภายใต้สภาการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ(ICOM-CC)*** จัดขึ้นระหว่างวันที่ 22 – 26 กันยายน 2551 ในหัวข้อ **“ความหลากหลายในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม: นวัตกรรมและการมีส่วนร่วม”** ครั้งที่ 15 จัดขึ้นที่หอประชุม Vigyan Bhavan กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย งานสัมมนานี้จัดขึ้นเป็นประจำทุกๆ 3 ปี มีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวนกว่า 700 คน จาก 76 ประเทศทั่วโลก ส่วนใหญ่เป็นนักอนุรักษ์มืออาชีพที่มาจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผลงานที่คณะกรรมการได้คัดเลือกเพื่อนำมาเสนอในห้องประชุมกลุ่มย่อยนั้น มาจากบทความเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในประเทศต่างๆ ทั่วโลก อาทิ การศึกษาและการฝึกอบรมการอนุรักษ์ การอนุรักษ์วัสดุประเภทต่างๆ โดยยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่ผู้เสนอผลงานได้ทำการวิจัยแล้ว ผู้เข้าร่วมสัมมนาสามารถเลือกเข้าฟังหัวข้อสัมมนาที่ตนสนใจในกลุ่มย่อยต่างๆ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้นกว่า 280 หัวข้อ ใน 22 กลุ่มย่อย ผู้นำเสนอผลงานแต่ละท่านให้ความสำคัญกับการนำวัตถุดิบของแต่ละท้องถิ่นมาปรับใช้ในงานอนุรักษ์กับวัสดุประเภทต่างๆ ซึ่งวัตถุดิบเหล่านี้ปลอดภัยจากสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อโบราณวัตถุ ส่วนการนำเสนอผลงานด้านการจัดศึกษาและฝึกอบรมด้าน

การอนุรักษ์นั้น ได้มีหลักสูตรใหม่ๆ เกิดขึ้นตามสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั่วโลก และเปิดกว้างให้ผู้สนใจงานด้านอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม

จากการอบรมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญสามารถนำความรู้ในครั้งนี้มาปรับใช้ในงานพิพิธภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเทคนิคการถ่ายทอดความรู้แบบต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ในงานนำชมหรืองานบริการการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ รวมถึงได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างพิพิธภัณฑ์และชุมชนใกล้เคียงโดยดูจากกรณีศึกษาจากประเทศต่างๆ ที่ได้เข้าร่วมอบรม ส่วนการสัมมนาวิชาการด้านการอนุรักษ์ในสัปดาห์สุดท้ายนั้น ผู้เขียนซึ่งเป็น 1 ในจำนวน 2 คนไทยที่ได้เข้าร่วมสัมมนากับนักอนุรักษ์มืออาชีพระดับแนวหน้าของโลกที่จัดขึ้นเพียง 1 ครั้งในรอบ 3 ปี ได้เรียนรู้ถึงขั้นตอนและวิธีใหม่ในการอนุรักษ์โบราณวัตถุแต่ละประเภทที่ไม่เป็นอันตรายต่อตัววัตถุ ที่สำคัญคือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ระหว่างนักอนุรักษ์จากซีกโลกตะวันออกกับตะวันตก ทำให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพื่อร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดังกล่าวอย่างเข้มแข็ง และหวังว่าทุกคนคงจะมีโอกาสได้พบกันใหม่อีก 3 ปีข้างหน้าที่กรุงลิสบอน ประเทศโปรตุเกส

*ภัณฑารักษ์ พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

**ศูนย์ศึกษาด้านการอนุรักษ์และรักษามรดกทางวัฒนธรรม (ICCROM - International Center for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) เป็นองค์กรระหว่างประเทศซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1956 โดยยูเนสโก มีพันธกิจในการจัดฝึกอบรม ศึกษาวิจัย ให้คำปรึกษา ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 126 ประเทศ

*** ICOM-CC (Committee for Conservation of the International Council of Museums) คือคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการพิพิธภัณฑ์และการอนุรักษ์ที่มีสมาชิกทั่วโลก มีพันธกิจในการส่งเสริมงานด้านการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาโดยมีการสื่อสารผ่านจดหมายข่าวและการประชุมที่จัดขึ้นทุกๆ 3 ปีเพื่อรายงานและนำเสนองานวิจัย

ดูข้อมูลได้ที่ www.iccrom.org
www.icom-cc.icom.museum
www.seameo-spafa.org

“ เฝ้าใจและเฝ้าถึง ”

ชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อม
จังหวัดลพบุรี

“ทำอย่างไรให้พิพิธภัณฑ์เฝ้าถึงหัวใจของคนมากที่สุด
ไม่ใช่เฝ้าถึงหัวใจของคนทำเพียงอย่างเดียว”

ภูธร ภูมะธน

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นต่างๆ มีเงื่อนไขที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุหรือที่มาของการรวมตัวของกลุ่มอนุรักษ์ เช่น ความรู้สึกหวงแหนโบราณวัตถุที่ถูกกว้านซื้อโดยพ่อค้าขายของเก่า วิธีการและการดำเนินงาน ที่อาจเป็นการรวมตัวกันโดยหลวมๆ ไม่เป็นทางการ จนไปถึงการก่อตั้งเป็นชมรม หรือแม้แต่เรื่อง การระดมทุน อันหมายรวมถึงการ “ทอดผ้าป่า” พิพิธภัณฑ์ หรือการบริจาคในโครงการก่อสร้าง เรื่องราวที่จะได้กล่าวต่อไปนี้มาจากการเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของ อาจารย์ภูธร ภูมะธน กับเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ภาคเหนือ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ระหว่างวันที่ 7 – 8 กรกฎาคม 2552 หมายเหตุสำคัญของการประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ คือการสร้างคามเข้มแข็งในกลุ่มผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และตาก เพื่อสร้างความสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์

“ชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อม จังหวัดลพบุรี” ปรากฏในกระแสด้านอนุรักษ์และพัฒนาเป็นครั้งแรกเมื่อ 35 ปีก่อน เรียกได้ว่าในช่วงเวลานั้นการจัดตั้งชมรมที่มีวัตถุประสงค์ไม่แสวงหากำไรและเพื่อการประกอบการทางสังคมไม่ใช่สิ่งที่คุ้นชินในบ้านเรามากนัก กลุ่มบุคคลทั้งพ่อค้า ข้าราชการ นักวิชาการ ครูบาอาจารย์ และตัวแทนภาคประชาชน มารวมตัวกันในการทำงานท้องถิ่นเพื่อ **“ทำนุบำรุงความรู้และความงดงามที่มีคุณค่าของท้องถิ่น”** แม้ชื่อของชมรมจะบอกขอบข่ายงานเป็นนัยๆ ว่าครอบคลุมเนื้อหาสองส่วนคือ (1) โบราณวัตถุสถาน และ (2) สิ่งแวดล้อม อาจารย์ภูธรเน้นย้ำว่า การทำงานอีกด้านหนึ่งที่เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชมรมฯ มีบทบาทอย่างแท้จริงคือการให้การศึกษา นั่นคือการนำวิชาการมาใช้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

การดูแลโบราณสถานเป็นตัวอย่างแรกที่อาจารย์นำมาเป็นประเด็นพูดคุยเมื่อย้อนไปในช่วงปลายทศวรรษที่ 2510 โบราณสถานหลายแห่งในเมืองลพบุรีเป็นสถานที่ที่ไม่น่าพิสมัยนัก วังนารายณ์เป็นตัวอย่าง บริเวณโดยรอบเป็นที่ตั้งร้านค้าของพ่อค้าแม่ขายและสถานที่ “ปลดทุกข์” ของคนขี่สามล้อรับจ้าง ชมรมฯ จึงเริ่มรณรงค์ให้เห็นความสำคัญของ “หน้าตา” เมืองลพบุรี และพัฒนาไปที่ละจุด รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน เช่น การเชิญชวนให้เด็กๆ ไปพัฒนาโบราณสถาน หรือการไม่สนับสนุนการจัดการแสดงแสงเสียงในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุลพบุรี ด้วยเหตุผลสำคัญที่อาจารย์ภูธรเสนอไว้ว่า **“คุณค่าโบราณวัตถุสถาน ต้องเป็นคุณค่าแห่งความศักดิ์สิทธิ์ วัดร้างก็ยังไม่ร้าง พระมหาธาตุยังอยู่ในพระมหาสถูป”** ในทางตรงข้าม ชมรมฯ ได้รับความร่วมมือในการจัดทำบุญเมืองลพบุรีเป็นประจำทุกปี และกลายเป็นวันศักดิ์สิทธิ์ที่มีผู้คนเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก

งานด้านโบราณวัตถุสถานยังสัมพันธ์กับการสร้างพิพิธภัณฑ์สำหรับการให้ความรู้กับคนลพบุรี และผู้ที่สนใจทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นห้องจัดแสดงเกี่ยวกับสมเด็จพระนารายณ์ โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติและบริบทสังคมหลากหลายแง่มุมในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หรือพิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้าน วัดยาง ณ รังสี ทั้งนี้ การทำงาน

แบ่งเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิชาการรับผิดชอบการทำเนื้อหา จัดหาข่าวของ ออกแบบ และจัดแสดงให้แล้วเสร็จ แน่นอนว่า การทำงานต้องอาศัยทุนในการดำเนินการ ด้วยเหตุนี้จึงมีกลุ่มระดมทุนรับผิดชอบในการหาทุนทรัพย์ ทั้งในรูปแบบของการบริจาค หรือการขอทุนจากแหล่งทุนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของนิทรรศการ ดังตัวอย่างในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์แห่งใหม่ที่มีเนื้อเกี่ยวข้องกับเมืองลพบุรี เช่น เรื่อง “พระพุทธวรญาณ” ที่เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งของคนลพบุรี ชมรมฯ จะเจาะจงไปยังศิษยานุศิษย์เพื่อขอรับทุนทรัพย์ในการจัดสร้างห้องแสดงนั้น

สิ่งแวดล้อมเป็นงานอีกกลุ่มหนึ่งของชมรมฯ ที่รณรงค์ให้รัฐบาลยกเลิกการสัมปทานการระเบิดภูเขาของธุรกิจค้าหินสำหรับการก่อสร้าง **“เขาสมอคอน”** เป็นตัวอย่างรูปธรรมที่อาจารย์ภูธรกล่าวถึง ภูเขาดังกล่าวไม่ได้มีเพียงความสำคัญในด้านระบบนิเวศ แต่ยังเกี่ยวข้องกับตำนานในท้องถิ่น หากภูเขาดังกล่าวถูกระเบิดทิ้งไป สถานที่สำหรับอ้างอิงกับตำนานจะกลายเป็นเพียงภาพอดีต

การทำงานวัฒนธรรมใดๆ ก็แล้วแต่ต้องอาศัยความเข้าใจของคนในท้องถิ่น เพื่อสืบต่อและรับช่วงงานต่อไป ด้วยเหตุนี้ การขยายพรมแดนของความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมไปยังสาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรทางการศึกษา จะทำให้การอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อมเข้าไปอยู่ในจิตสำนึกของคนในท้องถิ่น ชมรมฯ จึงจัดอบรมความรู้จากการศึกษาค้นคว้าให้กับครู หรือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์ เหล่านี้ล้วนเป็นการเปิดทางให้ผู้คน **“เข้าถึงและเข้าใจ”** การทำงานอนุรักษ์ท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่นและเพื่อคนท้องถิ่น

“เป็นภาพอำเภอเดลีอื่นที่ จะไปเพื่อถ่ายรูปประชาชนตามหมู่บ้านต่างๆ เอาอุปกรณ์ถ่ายรูปทุกอย่างไว้บนหลังม้าไปแต่ละครั้งจะไปนานเป็นเดือน สมัยนั้นไม่มีรถ ต้องขี่ม้าไป มีดตรึงไน้กันนอนตรงนั้น และอีกอย่างต้องเอาของใช้ส่วนตัวไปด้วย เช่น หม้อหุงข้าว กระทะ จาน และอื่นๆ เพื่อไปหุงข้าวกินกลางป่า ในภาพเป็นภาพต่างตอนไปทางแม่ละนา”

เจ้าของภาพ : กุลนิดา ตริทอง
บรรยายภาพ โดย น.ส.แสงเดือน
นักเรียนโรงเรียนห้องสอนศึกษา จ.แม่ฮ่องสอน

กรอบรูปกระดาษ

สวัสดีครับสมาชิกจุลสารก้าวไปด้วยกัน กระผม “ลุงมา” ประจำคอลัมน์ D.I.Y by...ลุงมา เป็นคอลัมน์น้องใหม่ที่จะมาแนะนำขั้นตอน เทคนิควิธีการดูแลข้าวของในพิพิธภัณฑ์อย่างง่ายที่คุณก็ทำเองได้ หรือภาษาปะกิตเรียกว่า Do it by yourself นะครับ งานนี้ขอประเดิมเปิดคอลัมน์ด้วยการทำ “กรอบรูปกระดาษ” งงใช่ไหมครับว่า ลุงมาจะนำเสนออะไร ถ้าอย่างนั้นตามมาครับ

วัสดุอุปกรณ์

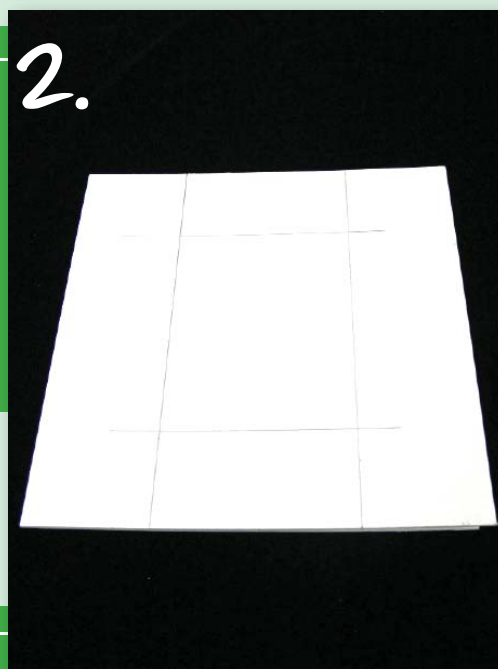
1. ภาพถ่าย แผ่นที่ โปสการ์ด โปสเตอร์
2. กระดาษแข็งสำหรับทำกรอบ
3. มุมรูปสำเร็จ (photo corner) – ซื้อได้ตามร้านเครื่องเขียน
4. กระดาษกาวนิทโต้ (Nitto Tape) – ซื้อได้ตามร้านเครื่องเขียน
5. คลิปดำหนีบกระดาษ 4 ตัว
6. ไม้บรรทัด ดินสอ คัตเตอร์ และแผ่นรองตัด

ขั้นตอน

1. ตัดกระดาษแข็งตามขนาด
ที่ต้องการจะทำกรอบ 2 แผ่น

2. วัดขนาดกรอบ (ที่ต้องการ)
จากมุมกระดาษทั้ง 4 ด้าน

3. ตัดกระดาษตามเส้นที่วัดไว้

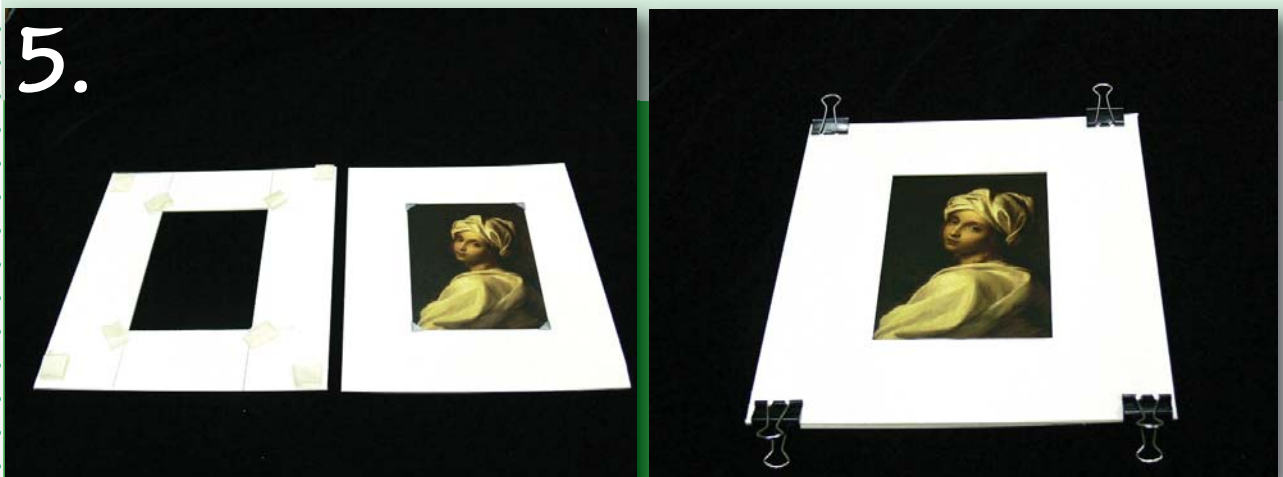

4.

4. จัดให้ภาพอยู่กึ่งกลางกรอบ ใส่มุมรูปทั้ง 4 มุม
(สามารถดึง หรือเปลี่ยนภาพได้)

5.

5. นำกระดาษกาวนิทได้ติดที่แผ่นกรอบ แล้วนำมาติดปะกบกัน
เพื่อความแน่นหนา ให้ใช้ดลিপหนีบกระดาษ หนีบที่มุมทั้ง 4 ด้าน
ของกรอบรูป

ตัวอย่างการคำนวณขนาดของกรอบในแต่ละด้าน

เช่น กรอบรูปกระดาษที่ต้องการกว้าง 45 ซม. ภาพถ่ายมีความกว้าง 30 ซม. ดังนั้นขนาดที่เราต้องวัดจากขอบกระดาษทั้ง 2 ด้านเข้ามาก็คือ $(45 - 30) \div 2 = 7.5 + 0.5 = 8$ ซม.

Tip

(ขนาดกรอบรูปกระดาษ - ขนาดภาพถ่าย)หาร 2 = ขนาดกรอบแต่ละด้าน + 0.5 เซนติเมตร = ขนาดกรอบที่ต้องตัด

เป็นอย่างไรครับกับกรอบรูปกระดาษสารพัดประโยชน์ของลูกมาครั้งนี้หวังว่าคงถูกใจใครหลายๆ คน เพราะช่วยป้องกันความเสียหายที่จะเกิดจากรูปติดกับกระจกของกรอบรูป ขณะเดียวกันก็ยังเพิ่มความแข็งแรงให้กับภาพ

เราสามารถนำกรอบรูปกระดาษนี้ไปจัดแสดงเป็นนิทรรศการภาพถ่ายได้ด้วยนะครับ วิธีคือ นำเอ็นไสมาร้อยเข้ากับคลิปหนีบกระดาษเพียงแค่นี้เราก็สามารถแขวนกรอบรูปได้แล้ว ไม่ต้องไปเสียเงินแพงๆ ทำกรอบรูป แถมยังปลอดภัยกับภาพด้วย

ลองกลับไปทำดูนะครับ... ได้ลองทำอะไรส่งข่าวแลกเปลี่ยนความรู้กัน
ลองทำดูครับ เพราะลุงรู้ “คุณทำได้”

เสื่อผืนหมอนใบ

พิพิธภัณฑสถาน

ศูนย์ประวัติศาสตร์เยาวราช

Yaowarat Chinatown Heritage Centre

ประเพณี

ไทย

สถาปัตยกรรม

วัดไตรมิตร กรุงเทพฯ

อาคาร

อาคารใหม่สูง 4 ชั้น
สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์

เล่า

กำเนิดชุมชนจีนในเยาวราช

งบประมาณ

700 ล้านบาท

งบประมาณ

ระดมทุนโดย

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ศูนย์ประวัติศาสตร์เยาวราช
มณฑลพหลวพ่องคำ วัดไตรมิตรวิทยาราม
ถ.เจริญกรุง เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ
อยู่ระหว่างการดำเนินการ ยังไม่เปิดเป็นทางการ
โทร. 0-2623-1226
<http://wattraimitr.com/>

ชมชานไช

ภัณฑ

ศูนย์มรดกวัฒนธรรมไชน่าทาวน์
Chinatown Heritage Centre

เทศ

สิงคโปร์

ที่ตั้ง

ไชน่าทาวน์ สิงคโปร์

จัดแสดง

ห้องแถวเก่า 3 คูหา สูง 3 ชั้น
สถาปัตยกรรมแบบชิโนโปรตุกีส

เรื่อง

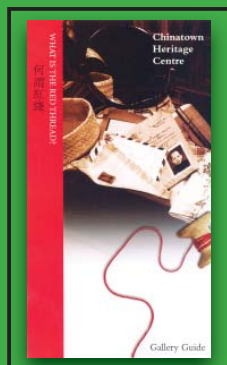
ชีวิตแรงงานจีนบนเกาะสิงคโปร์

อะเดิม

10 ล้านเหรียญสิงคโปร์

ะมาณ

งบอุดหนุนจาก
คณะกรรมการท่องเที่ยวสิงคโปร์

ศูนย์มรดกวัฒนธรรมไชน่าทาวน์
48 ถ.พาโกดา ไชน่าทาวน์ สิงคโปร์
เปิดทุกวัน 09:00 - 20:00 น.
ค่าเข้าชม ผู้ใหญ่ 10 เหรียญ เด็ก 6 เหรียญ

พิพิธภัณฑ์วัดกลางศรีเชียงใหม่และศิลาจารึก

พิพิธภัณฑวัดกลางศรีเชียงใหม่ อยู่ในวัดกลางศรีเชียงใหม่ (วัดป่าเอราวัณวิปัสสนาวาส) บ้านท่าวัดใต้ ตำบลเหล่าปอแดง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร สร้างขึ้นเมื่อพ.ศ.2534 เนื่องจากเมื่อพ.ศ. 2532 พลตรีหญิง (พระยศขณะนั้น) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงนำคณะ

นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามาทัศนศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุที่วัดกลางศรีเชียงใหม่ จึงโปรดให้สร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้น ต่อมาผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้อำนวยการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้น เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2534 แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2534 ภายในพิพิธภัณฑ์จัดแสดงพระเครื่องพระพิมพ์โบราณ เครื่องมือเครื่องใช้โลหะ เครื่องปั้นดินเผา และแผ่นศิลาจารึกประวัติการสร้างวัดกลางศรีเชียงใหม่ บ้านท่าวัดใต้

พ.ศ. 2503 - 2504 ชาวบ้านท่าวัดใต้ได้ร่วมกันบูรณะปฏิสังขรณ์วัดกลางศรีเชียงใหม่ จึงได้พบโบราณสถาน และโบราณวัตถุสมัยวัฒนธรรมทวารวดีจำนวนมาก นอกจากนี้พบป้ายชื่อวัด เสาหิน และที่สำคัญคือการพบแผ่นศิลาจารึก นับเป็นกุญแจดอกสำคัญที่ไขไปสู่เรื่องราวในอดีตของชุมชนและวัดนี้ พันตรีจักรีพล พรหมยศได้เขียนเล่าเรื่องราวของแผ่นศิลาจารึกว่า **“แผ่นศิลาจารึกที่ขุดค้นพบเมื่อพ.ศ. 2503 เดิมเป็นแผ่นยาวกว่า 100 ซม. มีคนทำหักออกเป็น 2 ท่อน และทั้ง 2 ท่อนก็อันตรายหายไประยะหนึ่ง คิดว่าสาบสูญแล้ว ต่อมาเมื่อเช้าวันอาทิตย์ที่ 28 พ.ค. 2532 พลตรีหญิง(พระยศขณะนั้น) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงนำคณะนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (จปร.) มาถึงวัดกลางศรีเชียงใหม่ เพื่อทอดพระเนตร ทัศนศึกษา แหล่งประวัติศาสตร์โบราณสถาน วัตถุโบราณ ณ วัดกลางศรีเชียงใหม่ บ้านท่าวัดใต้ และมีพระประสงค์ที่จะทรงอ่านศิลา**

ศิลาจารึกภายในพิพิธภัณฑวัดกลางศรีเชียงใหม่
บ้านท่าวัดใต้

จารึก คาดว่าพระองค์คงจะทรงทราบมาก่อนแล้ว แต่แผ่นศิลาจารึกขณะนั้นไม่มีอยู่ในวัดกลางศรีเชียงใหม่ คณะเจ้าหน้าที่ตามเสด็จกับชาวบ้านท่าวัดใต้ส่วนหนึ่งออกติดตามหาเป็นการด่วนที่สุด และบางคนน่าจะทราบแล้วว่าใครเอาไป อยู่ที่ไหน เป็นเพราะพระบารมีโดยแท้ แต่ก่อนแต่ไร

ไม่มีใครกล้าเอ่ยปากพูดเพราะกลัวทุกอย่าง ครานี้ก็กลับกลัวพูดกล้าบอก จึงพากันขอยืมแผ่นศิลาจารึก ซึ่งก็ไม่ทราบกันหรือกว่า จารึกข้อความว่าอย่างไร เขาไม่ยอมให้ คณะติดตามถึงกับอ้างว่าจะเอามาถวายสมเด็จพระเทพฯ ทอดพระเนตรและทรงอ่าน จึงได้มา และได้เพียงส่วนท่อนบนเท่านั้น ท่อนล่างที่หักหายังไม่พบ แล้วพระองค์ก็ได้ทอดพระเนตรและได้ทรงอ่าน จึงพากันทราบว่า เป็นจารึกบันทึกบอกเรื่องราวการสร้างวัดกลางศรีเชียงใหม่ บ้านท่าวัดใต้อย่างละเอียด เมื่อทราบความจริงเช่นนี้ ชาวบ้านท่าวัดใต้จึงยึดไว้ไม่ยอมคืนให้ใครไปอีก นำเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑวัดกลางศรีเชียงใหม่ถึงทุกวันนี้ ”

(อ้างอิงข้อมูลจากเอกสารประวัติบ้านท่าวัดใต้และวัดกลางศรีเชียงใหม่ วัดป่าเอวัณห์ วิปัสสนาวาส โดยพันตรีจักรีพล พรหมยศ)

กลุ่มโบสถ์หินสมัยวัฒนธรรมทวารวดี

บ้านท่าวัดใต้จัดเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวแบบชุมชนเชิงอนุรักษ์จัดให้บริการทัศนศึกษาหลายรูปแบบ สนใจติดต่อได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวบ้านท่าวัด 083-560-8509, 086-235-0762, 086-122-3501 หรือ 089-186-6614 (พันตรีจักรีพล พรหมยศ)

เคป๊อป (K-POP) กับพิพิธภัณฑ์แห่งชาติเกาหลี

อะไรๆ ก็ เค ป๊อป มาแรงเหลือเกิน อะไร K-pop??? ไม่ใช่ข้าวโพดคั่วแน่นอน ตอนนี้อยู่ไม่มีอะไรฮิตเท่าเขาอีกแล้ว ไม่ว่าจะเป็นละคร เพลง ดารา เครื่องสำอาง เสื้อผ้า หน้าผม ฯลฯ ทำไมกระแสเกาหลีถึงมาแรงขนาดนี้ อย่างนี้ต้องไปค้นหาจากเหง้าเกาหลีซะแล้ว ง่ายที่สุดคงต้องเข้าพิพิธภัณฑ์แห่งชาติเกาหลี (National Museum of Korea) ที่ตั้งอยู่สถานี Seobinggo-ro, Yongsan-gu ด้านหน้าหันไปทางแม่น้ำฮัน มีหอคอยโฉบบนภูเขานัมซานเป็นฉากหลัง อันเป็นแนวคิดหลักการความสมดุลตามธรรมชาติ หรือเรียกกันว่า “หยินหยาง” ตามแบบฉบับเกาหลีโดยแท้ โดยเฉพาะธงชาติของประเทศก็เป็นสัญลักษณ์ของจักรวาลนี้อย่างเด่นชัด

ภายในเนื้อที่กว่า 295,550 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยอาคารพิพิธภัณฑ์ที่มีรูปทรงสมัยใหม่ 3 ชั้น และนิทรรศการกลางแจ้ง จัดแสดงเจดีย์ สถูป โคมไฟหินประดับ หอกลองโบชินกัก (Bosingak) และสวนพฤกษศาสตร์พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร ธนาคาร ร้านสะดวกซื้อ โรงภาพยนตร์ขนาดย่อม ห้องประชุม ฯลฯ เรียกได้ว่าเป็นมิวเซียมครบวงจร

สิ่งที่น่าสนใจไปกว่านั้นคือ การสร้างพิพิธภัณฑ์เด็กไว้โดยเฉพาะ เพราะธรรมชาติของเด็กมักไม่อยู่นิ่ง พิพิธภัณฑ์แห่งนี้จึงจัดแสดงให้เด็กๆ สามารถสัมผัสจับ

ต้องเรื่องราวในอดีตได้จริงโดยผ่านกิจกรรม เช่นการสร้างบ้าน การเกษตร อาวุธที่ใช้ การดำรงชีวิต เครื่องดนตรี รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ อาทิ ห้องสมุด ห้องฉายวิดีโอ ร้านค้า ห้องเรียน ห้องน้ำผู้พิการ

ในปี 2552 นี้เป็นปีที่ครบรอบ 100 ปีพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเกาหลี แม้อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหลังใหม่เพิ่งจะเปิดเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2548 ที่ผ่าน มาแต่การจัดแสดงข้าวของแห่งอาณาจักรเกาหลีนั้นเริ่มมีครั้งแรกตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2452 ณ พระราชวังชางเคียงกง (Changgyeonggung Palace) แล้ว

เรื่องราวบริเวณคาบสมุทรเกาหลีก็เหมือนชนชาติอื่นๆ ที่ต้องต่อสู้กันระหว่างอาณาจักรต่างๆ จนสามารถรวมกันจนเป็นปึกแผ่นในเวลาต่อมา รวมทั้งยังได้รับอิทธิพลในด้านการเมืองการปกครองและศิลปวัฒนธรรมจากจีนและญี่ปุ่นที่ผสมกลมกลืนกัน จนกระทั่งสามารถสร้างสรรค์ความเป็นชาติขึ้นมาในแบบของตัวเอง การเดินทางย้อนเวลาด้วยการชมสิ่งของต่างๆ และการชมสื่อวีดิทัศน์ที่บอกเล่าถึงการสร้างขึ้นเป็นชนชาติและอาณาจักร ทำให้เข้าใจประเทศเกาหลีมากขึ้น

นิทรรศการภายในพิพิธภัณฑสถานที่ย้อนไปถึงยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุค 3 อาณาจักรใหญ่ ชั้นแรกคือห้องโบราณคดี (Archaeological Gallery) เล่าถึงมนุษย์ยุคโบราณเริ่มตั้งแต่ยุคหินใหม่ การใช้หินเป็นมีด อาวุธ การทำเครื่องปั้นดินเผา ถัดไปคือยุคโลหะ จัดแสดงศิลปะที่พบในยุคนั้น จนกระทั่งก่อเกิดเป็นอาณาจักรต่างๆ ได้แก่

โคกูเรียว (Goguryeo) แพ็คเจ (Baekje) ซิลลา (Silla) กายา (Gaya) บาลแฮ (Balhae) โดยจัดแสดงศิลปวัตถุสำคัญๆ ของแต่ละอาณาจักรจำนวนกว่า 4,500 ชิ้น อาทิ มงกุฎทองคำ เครื่องประดับ เครื่องแก้ว เครื่องปั้นดินเผา เซรามิก ของประดับตกแต่ง สถาปัตยกรรม ฯลฯ

เมื่อเดินไปยังทางเชื่อมด้านทิศเหนือชั้นเดียวกันจะเป็นห้องประวัติศาสตร์ (History Gallery) จัดแสดงเรื่องราวการประดิษฐ์อักษรของเกาหลีที่เรียกว่าฮันกิล (Hangeul) การแกะสลักประดิษฐ์ตัวอักษรในเอกสารตัวพิมพ์ รวมทั้งแสดงสภาพสังคม เศรษฐกิจ วิถีชีวิต การใช้เหรียญเงินตรา ภาพแผนที่โบราณ และข้อความจารึกภาพพิมพ์ด้วยการแกะสลัก

ชั้น 2 เป็นห้องแสดงศิลปะ 1 (Fine Arts I Gallery) จัดแสดงศิลปะแบบเกาหลีแท้มากกว่า 890 ชิ้น ไม่ว่าจะเป็นภาพวาดลายเส้นบนเครื่องเงิน เซรามิก และงานไม้ การใช้สีที่อ่อนเรียบแสดงวิถีชีวิตของชาวเกาหลีที่กลมกลืนกับธรรมชาติรอบตัว รวมทั้งภาพวาดพระพุทธรูปขนาดใหญ่ที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาจากจีนและญี่ปุ่นที่แพร่ขยายมายังคาบสมุทรนี้ ส่วนด้านทิศใต้คือห้องจัดแสดงข้าวของที่ผู้คนบริจาค (Donation Gallery) จัดแสดงสิ่งของพร้อมกับบอกชื่อผู้บริจาคไว้บนผนัง มีทั้งข้าวของเครื่องใช้แบบเกาหลีและต่างประเทศ

ส่วนชั้น 3 เป็นห้องแสดงศิลปะ 2 (Fine Arts II Gallery) แสดงศิลปะที่โดดเด่น อาทิ เซรามิก ศิลาดล เครื่องลายคราม และงานหล่อโลหะพระพุทธรูป ห้องสุดท้ายคือห้องศิลปะเอเชีย (Asian Arts Gallery) บอกเล่างานศิลปะ 4 อารยธรรมใหญ่คือ อินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียกลาง จีน และญี่ปุ่น นอกจากนี้

ระหว่างเดือนเมษายน-สิงหาคม 2552 ยังมีนิทรรศการหมุนเวียนพิเศษเรื่อง อียิปต์อารยธรรมอันยิ่งใหญ่ (Egypt, the Great Civilization) จัดแสดงศิลปวัตถุอียิปต์โบราณ และมีละครเวทีให้ชมอีกด้วย กิจกรรมเหล่านี้ไม่ใช่แค่เป็นการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของเกาหลีเท่านั้น ยังเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศที่แลกเปลี่ยนสร้างสรรค์ เรียนรู้วัฒนธรรมและอารยธรรมในส่วนอื่นๆ ของโลกอีกด้วย

ใครบอกไปเกาหลีไม่เห็นมีอะไร หลังจากที่เดินชมพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ด้วยความเพลิดเพลินตลอดทั้งวัน จึงรู้ว่าหากใครเป็นแฟนๆ ของละครเกาหลีย้อนยุคอย่างจุมงแดจังกึม คิมชุกซอน ลีซาน มูยูล ฯลฯ คงนึกภาพออก เพราะข้าวของที่จัดแสดงนั้นก็ใช่ นี่ก็เคยเห็น ดูด้วยความคุ้นเคย สนใจ อยากรู้ ทำให้คิดไปว่าทีมงานสร้างสื่อละครเหล่านี้ ค้นหาข้อมูลวัฒนธรรมแล้วส่งผ่านสื่ออย่างชาญฉลาด จึงไม่แปลกใจที่วัยรุ่นไทยและเอเชียคลั่งไคล้แพชั่น ดารา เพลง ภาพยนตร์ อาหาร ข้าวของเครื่องใช้ สไตล์เกาหลีขนาดนี้ กระแส K-Pop จึงคงยังแรงและขายได้ในโลกทุนนิยมอย่างต่อเนื่อง แล้วเมื่อไหร่ที่บ้านเราจะมี T-Pop หรือสยามบ๊อบกัน

พิพิธภัณฑ์แห่งชาติเกาหลี National Museum of Korea

เวลาเปิด วันอังคาร พุธ ศุกร์ เปิด 09:00 น. - 18:00 น. วันพุธ - เสาร์ เปิด 09:00 - 21:00 น.

วันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ 09:00 - 19:00 น.

เข้าชมฟรีตั้งแต่ 1 พฤษภาคม - 31 ธันวาคม 2552 ยกเว้นนิทรรศการพิเศษ

หนังสืออ้างอิง

สำนักงานสารนิเทศภาคพื้นทะเล สาธารณรัฐเกาหลีร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ความจริงเกี่ยวกับเกาหลี, กรุงเทพฯ 2537.

<http://www.museum.go.kr/eng/visit/guide.jsp> 10 มิถุนายน 2552

การสำรองข้อมูลเอกสารโบราณ

เอกสารโบราณคืออะไร

เอกสารโบราณ คือ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ในรูปแบบของการบันทึกเรื่องราวต่างๆ ด้วยตัวอักษรและภาษาในสมัยนั้นๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นงานที่ทำด้วยมือ ตั้งแต่การผลิตวัสดุจนถึงการบันทึก เอกสารโบราณจึงเป็นคำที่ใช้เรียกหนังสือต้นฉบับ ตัวเขียน ตัวขุบ ตัวจาร และตัวจารึก แบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ จารึก คัมภีร์ใบลาน และหนังสือสมุดไทย

ใบลานและสมุดไทยของวัดท่าพล จ.นครปฐม

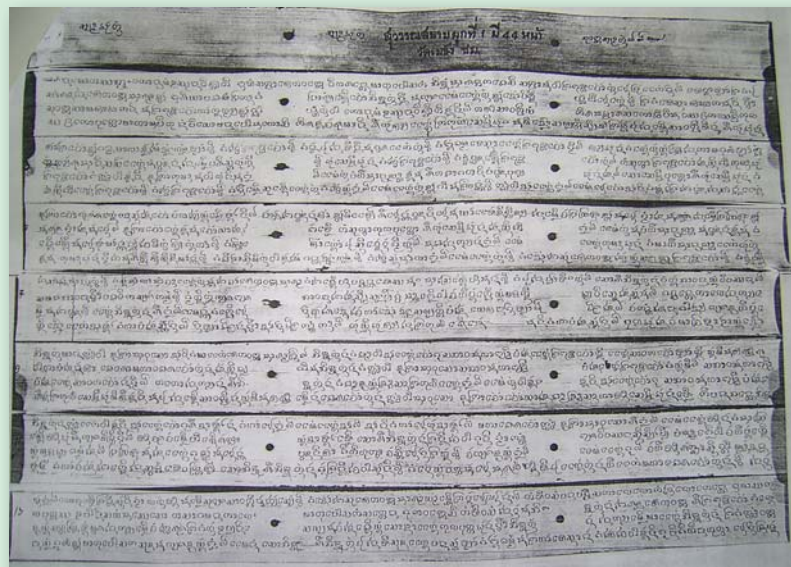
การเก็บรักษาเอกสารโบราณ

เอกสารโบราณที่พบมากที่สุดคือ เอกสารประเภทคัมภีร์ใบลาน หนังสือสมุดไทย และพับสา ล้วนทำจากวัสดุจากธรรมชาติที่ย่อยสลายได้ง่าย ต่างจากจารึกที่สลักลงบนหินชนิดต่างๆ จึงมีความคงทนถาวรมากกว่า ดังนั้นการเก็บรักษาจึงยากและมีขั้นตอนมากมาย

การเก็บรักษาคัมภีร์ใบลานในสมัยก่อนมักใช้ผ้าห่อที่ตัวคัมภีร์ใบลานชั้นหนึ่งก่อนและใช้เชือกมัดเป็นเปลาะๆ ถ้าคัมภีร์ใบลานเรื่องใดมีหลายผูก หรือมีใบลานหลายใบก็จะมีไม้ประกับคอยประกบใบลานทั้งสองด้านเอาไว้เพื่อไม่ให้ใบลานงอ แล้วนำไปจัดเก็บไว้ในตู้คัมภีร์หรือหีบธรรมที่อยู่ในหอคัมภีร์หรือหอไตร ส่วนมากหอไตรมักจะสร้างไว้ในบริเวณที่มีน้ำล้อมรอบ เพื่อป้องกันใบลานจากแมลงจำพวกปลวกหรือมอดเข้าไปกัดกิน นอกจากนี้ยังนำเม็ดพริกไทยใส่ไว้ในถุงตาข่ายเล็กๆ แล้วนำไปไว้ในตู้คัมภีร์หรือหีบธรรมตามมุมต่างๆ ของตู้เพื่อขับไล่แมลง

การสำรองข้อมูลเอกสารโบราณยุคเก่า

ในสมัยก่อนมีความเชื่อว่าหากได้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลไว้ จะเป็นการสร้างบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ให้กับผู้คัดลอก เพราะกว่าจะจารไบเบิลได้สักเรื่องต้องใช้ความเพียรพยายามอุทิศหาเป็นอย่างมาก หรือหากเป็นเพียงแต่ผู้จ้างให้ผู้อื่นคัดลอกก็ถือว่าได้บุญมากเช่นกัน ดังนั้นจึงมีความนิยมในการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิล ส่วนเรื่องใดจะได้รับการคัดลอกมากน้อยขึ้นอยู่กับความนิยมของชุมชนนั้น ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธรศาสนา ด้วยความเชื่อนี้เองที่ทำให้เรื่องราวภูมิปัญญาของคนในอดีตยังมีหลงเหลือตกทอดมาสู่คนรุ่นหลัง เมื่อถึงยุคสมัยที่ความเชื่อดังกล่าวน้อยลงและมีระบบการพิมพ์หนังสือเข้ามา อาจทำให้การจารคัมภีร์ไบเบิลค่อยๆ หดหายไป ไบเบิลรุ่นเก่าที่ไม่ได้มีการนำมาใช้งานและขาดการดูแลรักษาก็เริ่มผุพังไปตามกาลเวลา ทำให้จำนวนคัมภีร์ไบเบิลลดลงไปอย่างรวดเร็ว

สำเนาไมโครฟิล์มของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การสำรองข้อมูลเอกสารโบราณยุคไมโครฟิล์ม

ก่อนหน้านี้ที่คอมพิวเตอร์และกล้องถ่ายรูปแบบดิจิทัลจะแพร่หลาย หน่วยงานบางแห่ง เช่น สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้สำรองข้อมูลเอกสารโบราณประเภทคัมภีร์ใบลานไว้ในรูปแบบของไมโครฟิล์มเพื่อช่วยในการเก็บรักษาวัสดุต้นแบบ และประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บทำสำเนา นอกจากนี้จะช่วยรักษาเนื้อหาไม่ให้สูญหายไปกับความผุกร่อนของตัวเอกสารแล้ว ยังเป็นการรวบรวมเอาสรรพความรู้ทั้งหมดที่มีอยู่ในเอกสารโบราณมาอยู่ในที่เดียว ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของนักวิจัยเป็นอย่างมาก แต่ด้วยข้อจำกัดของเทคโนโลยีไมโครฟิล์มที่ต้องถ่ายภาพย่อส่วน จึงทำให้ตัวอักษรที่ได้มีขนาดเล็ก อ่านยาก และไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก เพราะต้องใช้งานกับเครื่องอ่านไมโครฟิล์มโดยเฉพาะ ประกอบกับบุคลากรและอุปกรณ์การทำงานมีอย่างจำกัด จึงไม่สามารถนำเอกสารโบราณมาทำสำเนาไมโครฟิล์มได้ทุกชิ้น

การสำรองข้อมูลเอกสารโบราณยุคดิจิทัล

เมื่อมาถึงในยุคที่คอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน การถ่ายภาพเอกสารโบราณด้วยกล้องดิจิทัลเป็นทางเลือกใหม่ที่สะดวกกว่าการถ่ายไมโครฟิล์มเป็นอย่างมาก เนื่องจากกล้องดิจิทัลและคอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ที่หาซื้อได้ง่ายและราคาไม่แพงนัก ทั้งยังมีขนาดเล็กกว่าเครื่องทำสำเนาไมโครฟิล์ม จึงสามารถพกพาได้สะดวก ทำให้ไม่ต้องเคลื่อนย้ายเอกสารโบราณจากแหล่งที่อยู่เดิม ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อเอกสารโบราณในขณะขนย้าย

ใบลานของวัดท่าพุด จ.นครปฐม ที่ถ่ายด้วยกล้องดิจิทัล

อุปกรณ์สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการสำรองข้อมูลเอกสารโบราณด้วยกล้องดิจิทัล คือ ฮาร์ดดิสก์ หรือพื้นที่จัดเก็บข้อมูลดิจิทัล ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ต้องใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ ปัจจุบันขนาดพื้นที่ของฮาร์ดดิสก์สามารถเก็บข้อมูลดิจิทัลได้มหาศาล ในขณะที่ตัวฮาร์ดดิสก์เองมีขนาดเล็กลง จึงทำให้ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูล

กล้องดิจิทัลมีหลักการทำงานคล้ายกับกล้องฟิล์มต่างกันก็เพียงแต่กล้องดิจิทัลมีการใช้งานที่ง่าย เมื่อถ่ายภาพแล้วสามารถดูภาพได้ทันทีโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการล้างรูปในห้องแล็บเหมือนอย่างกล้องฟิล์ม จึงทำให้สามารถทำงานได้รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายเนื่องจากไม่ต้องใช้ฟิล์มในการถ่ายภาพ

ที่สำคัญกว่าอะไรทั้งหมดในการสำรองข้อมูลเอกสารโบราณแบบดิจิทัล คือ ใครๆ ก็ทำได้ ทุกชุมชน ทุกหมู่บ้านสามารถทำการสำรองข้อมูลเอกสารโบราณที่ชุมชนมีอยู่ โดยไม่จำเป็นต้องรอพึ่งหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนมาจัดการให้ อุปกรณ์หลักๆ ที่ใช้ในการทำงาน เช่น คอมพิวเตอร์ กล้องดิจิทัล ฮาร์ดดิสก์ ก็หาได้ไม่ยาก การถ่ายภาพก็ใช้เพียงทักษะขั้นพื้นฐาน บุคลากรที่มาทำงานก็เป็นคนในชุมชนมาช่วยกันทำ นอกจากจะเป็นการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชนแล้ว ยังเป็นการปลูกจิตสำนึกให้มีความรู้สึกการเป็นเจ้าของร่วมและหวงแหนเอกสารโบราณที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อภูมิปัญญาความรู้ของบรรพชนจะได้ไม่ตกหล่นสูญหายไปตามกาลเวลา

ฉบับหน้าเราลองมาพิสูจน์กันว่า การสำรองข้อมูลเอกสารโบราณในยุคดิจิทัลนั้น ใครๆ ก็ทำได้ จริงหรือไม่

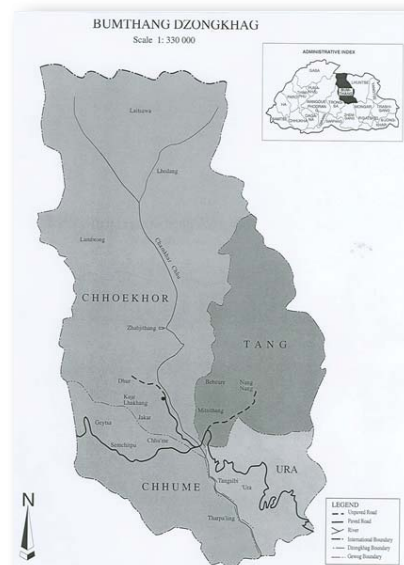
อ้างอิง

กรมศิลปากร. คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับเอกสารโบราณ. โรงพิมพ์ บริษัททรงสิทธิ์วรรณ จำกัด, 2548.

“เรื่องเล่าของเกลือ” ของคนที่มีความสุขที่สุดในโลก

บุมทัง หรือ “ทุ่งแสนงาม” เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภูฏาน ดินแดนที่อบอวลไปด้วยมนตราห่มคลุมขุนเขาและแมกไม้ นอกจากจะมีทัศนียภาพ ที่งดงามชวนใครต่อใครหลงใหลได้ปลื้มมานักต่อนักแล้ว บุมทังยังมีหุบเขาทั้ง 4 คือ อูรา ชูเม ชูเคอ และหุบเขาทั้ง ที่เพิ่มมนต์ขลังให้ บุมทังคงความเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ไว้ได้ตราบนานเท่านาน ตามตำนานเรื่องเล่าการก่อเกิดพุทธศาสนา ในภูฏาน เล่ากันว่าภูริวัชรโพธิสัตว์นำพุทธศาสนามา เผยแผ่เป็นแห่งแรกที่บุมทัง มหายานจึงได้หยั่งราก แดกหน่อบานสะพรั่งไปทั่วดินแดนแห่งมังกรสายฟ้า บุมทังจึงเป็นจุดหมายปลายทางหนึ่งของนักท่องเที่ยว นักแสวงบุญ พ่อค้า นักปราชญ์ ผู้ผ่านทางอยาก มาสัมผัส-รับ-แลก ประสบการณ์ด้วยตนเอง

รายได้หลักของบมทั้งมาจากการส่งออก หัวพันธุ์มันฝรั่ง ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นยอดหัวพันธุ์มันฝรั่ง ให้กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างอินเดีย รายได้หลัก อีกส่วนมาจากปศุสัตว์ โดยเฉพาะการเลี้ยงวัว ถือเป็นสัตว์เศรษฐกิจตั้งแต่ระดับครัวเรือนจนถึงระดับ มหภาค คนภูฏานมีความผูกพันกับวัว กับฝูงวัว เขา

สามารถที่จะจำแนก จดจำ ให้ชื่อวัวแต่ละตัว มีความสุขที่ได้กินนอนคลุกคลีอยู่กับฝูง วัว มีความอาทรให้กับวัวเสมือนสมาชิกคนสำคัญของครอบครัวทีเดียว นอกจากวัวแล้ว ยักหรือจามรี และม้า ต่างมีความสำคัญยิ่งสำหรับชาวภูฏานที่มีวิถีชีวิตอยู่ในพื้นที่สูง ลักษณะภูมิประเทศอุดมด้วยภูเขา หุบเขา ทิวเขา เนินเขา ไร่เขา ทั้งวัว ตัวยัก ต่างก็ มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน เพราะเป็นแหล่งที่มาของอาหารประจำวันนั่นคือ นม และชีส ขนยักยังใช้ทำเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มได้ สำหรับประเทศที่ตั้งอยู่ในเงื้อมฟ้าหิมาลี้ย คงไม่ต้องบอกว่า จะเห็นหนาวขนาดไหน ส่วนม้าเป็นพาหนะหลักในการทำการค้ามา ตั้งแต่เส้นทางการค้าโบราณจากทิเบตจนถึงอินเดีย ทุกวันนี้พ่อค้าม้าต่างยังคงเหยียบ ย่ำลัดเลาะทิวเขา หุบเขา สันเขา ทว่าสินค้าม้าต่างในวันนี้อาจเป็นนักท่องเที่ยวที่หัวใจ ร่ำร้องโหยหาสายลม สายน้ำ ธรรมชาติแต่สังขารไม่เอื้ออำนวย หรืออาจจะเป็นผู้ที่ใคร่ สัมผัสประสบการณ์บนอานม้าก็เป็นได้

อาจเหมือนกับอีกหลายเมืองในโลกที่เรื่องของเกลือเป็นประวัติศาสตร์สำคัญ ประเด็นหนึ่งที่ถูกถ่ายทอดเรื่องเล่าให้กับผู้มาเยือนได้รับรู้กัน ที่พิพิธภัณฑ์อุเก็นโชว์ลิง เช่นกันได้หยิบเอาเรื่องการค้าเกลือมาเล่าผ่านนิทรรศการในหัวข้อเรื่องการค้า ชวนสงสัยเช่นกันว่าชุมชนที่ตั้งอยู่ในหุบเขาทั้งแห่งนับตั้งแต่ ประเทศภูฏาน ที่ถูกโอบล้อมด้วย ประเทศมหาอำนาจอย่างอินเดียและทิเบต เขาเอาเกลือมาจากไหน

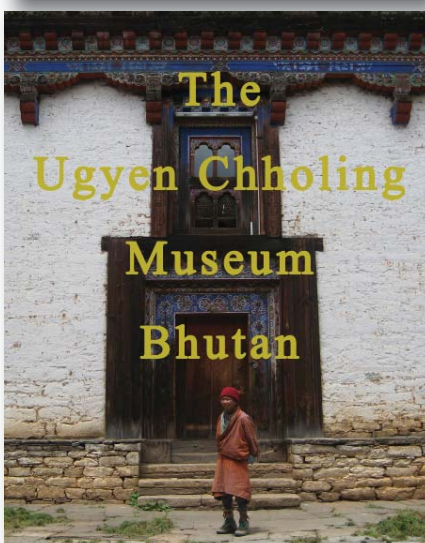
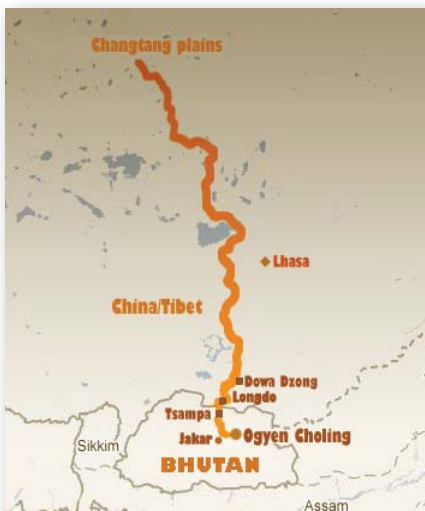
หมู่บ้านอุเก็นโชว์ลิง นอกจากจะเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาหายานนิกาย นิงมาปาซึ่งเป็นนิกายเก่าแก่แล้ว อุเก็นโชว์ลิงยังเป็นบ้านเกิดของครอบครัวอดีตเจ้าเมืองนับตั้งแต่ผู้สืบสายเลือดจากลามะเปมาลิงปา อุเก็นโชว์ลิงเริ่มทำการค้าม้าต่างในช่วงปลายของปี 1950 สินค้าสำคัญที่อุเก็นโชว์ลิงต้องการ คือ เกลือ

จุดเริ่มต้นการเดินทางของเกลือเริ่มที่ช่างทำทุ้งราบทางตอนเหนือของทิเบต พ่อค้าเร่ร่อนชาวทิเบตจะบรรจุเกลือในกระสอบที่ทำจากหนังสัตว์ทุกบนหลังตัว yak แพะหรือแกะ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 3 เดือน ที่คนและสัตว์คาราวานค้าเกลือจะได้ใช้ชีวิตร่วมกัน จุดหมายปลายทางของการขนส่งอยู่ที่โดวาซัง ชายแดนทิเบต จากนั้นเกลือจะถูกส่งไปที่ซามปา เมืองชายแดนที่อยู่ทางตอนเหนือของหุบเขาซุเคอของ บมทั้งเป็นแหล่งค้าเกลือแหล่งใหญ่ เป็นเมืองที่พ่อค้ามักจะแวะพักระหว่างการเดินทาง หากเดินทางมาจากอุเกินโซว์ลิงพื้นที่เมืองนี้ไปก็จะเข้าสู่พรมแดนทิเบต แต่ก็มีพ่อค้าบางคนเดินทางต่อไปที่เมืองลองโด จากลองโดจะใช้เวลาเดินทางอีกหนึ่งวันหรืออาจจะใช้เวลามากกว่านั้นเพื่อไปถึงทิเบต อุเกินโซว์ลิงจะทำการค้าเกลือสองครั้งต่อปี ครั้งแรกในเดือน 4 ครั้งที่สองในเดือน 12 ตามปีอธิกสุรทิน

ในแต่ละปีอุเกินโซว์ลิงจะซื้อเกลือประมาณ 1,000-2,000 กิโลกรัม แลกกับข้าว อัตราการแลกเปลี่ยนเกลือ 1 เดร (ประมาณ 2 ลิตร) แลกกับข้าว 1 เดร เกลือจะถูกขนส่งจากซามปามายังอุเกินโซว์ลิงโดยม้าต่างหรือยักใช้เวลาประมาณ 2-3 วัน ในแต่ละปีอุเกินโซว์ลิงจะต้องตุนข้าว เกลือ ธัญพืช และอาหารอื่นๆ ให้เพียงพอต่อการบริโภคทั้งปีจนกว่าฤดูหิมะจะผ่านพ้นไป

เส้นทางการค้าเกลือยุติลงตั้งแต่ช่วงต้นปี 1960 เป็นต้นมาหลังการปิดชายแดนทิเบต แต่ความต้องการเกลือยังคงมีอยู่ อุเก็นโชว์ลิงจะต้องหันไปพึ่งเกลือที่มาจากอินเดียแทน อย่างไรก็ตามที่อุเก็นโชว์ลิงยังคงมีเกลือจากทิเบตที่เก็บรักษาไว้ตั้งแต่ปลายปี 1950 ซึ่งพิพิธภัณฑ์เองได้นำเกลือโบราณนี้มาจัดใส่ถุงทำเป็นสินค้าที่ระลึกของพิพิธภัณฑ์ เพื่อจะได้เตือนความทรงจำผู้มาเยือนให้นึกถึงอุเก็นโชว์ลิง ขณะเดียวกันถุงเกลือโบราณของอุเก็นโชว์ลิงนี้ก็เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจที่สำคัญระหว่างภูฏานและทิเบตที่ไม่ได้มีแค่เรื่องเล่าว่าผู้ไปเยือนจะได้เกลือโบราณติดไม้ติดมือกลับบ้านด้วย และคุณก็จะได้เป็นส่วนหนึ่งของคาราวานค้าเกลือ!!

พิพิธภัณฑ์อุเก็นโชว์ลิง เปิดรับนักท่องเที่ยวเมื่อปี 2001 ใช้อาคารหลักของพระราชวังเป็นที่จัดแสดง ลำดับเรื่องราวที่น่าสนใจไว้ 17 หัวข้อ จัดแบ่งการเล่าเรื่องไล่เรียงไปตามชั้นของอาคาร วัตถุประสงค์สำคัญเพื่อต้องการให้เป็นแหล่งสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมและเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสอันดีที่ชาวภูฏานเองก็จะได้เรียนรู้การใช้ประโยชน์พื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในมิติของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันชาวต่างประเทศหรือคนต่างวัฒนธรรมที่มาเยี่ยมชมก็จะได้รับทราบความหมายของสถานที่สำคัญแห่งนี้

เครดิตรูป

แผนที่บุมทัง <http://www.bumthang.gov.btmap.php>.

เส้นทางค้าเกลือ <http://www.geocities.com/ogyencholingmuseumSaltTrade.html>

วัดโพ (Wat Bo)

แห่งเมืองเสียมราฐ กับบทบาทเชิงพิพิธภัณฑ

(บน) ภายในกุฏิเจ้าอาวาส (ล่าง) ด้านหน้ากุฏิเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นอาคารที่เก็บรักษาโบราณวัตถุ (ขวา) สภาพทั่วไปและบรรยากาศภายในบริเวณวัดโพ

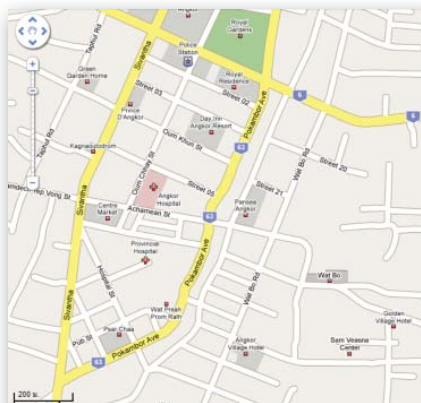
ในความรับรู้ของสาธารณชนทั่วไปนั้น หากเอ่ยถึงเมืองเสียมราฐ (หรือเสียมเรียบ) แล้ว ไม่ว่าจะเป็นชาวกัมพูชาเอง ชาวไทยซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน หรือแม้กระทั่งนักท่องเที่ยวจากประเทศอื่นๆ คงจะนึกถึงโบราณสถานในกลุ่มเมืองโบราณพระนคร (Angkor) และพื้นที่รอบนอกเป็นอันดับต้นๆ นอกจากศาสนสถานอันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชื่อดังระดับโลก ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในสิ่งมหัศจรรย์ของโลกยุคโบราณดังกล่าวแล้ว ในช่วง 1-2 ปีซ้อนหลัง แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งกำลังได้รับการโปรโมตและมีแนวโน้มไปสู่ความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวที่หลงใหลมายังเสียมราฐเห็นจะได้แก่ “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอังกฤษ” (Angkor National Museum - ANM)³ และ “พิพิธภัณฑสถานพระนโรดมสีหนุ – อังกฤษ” (Preah Norodom Sihanouk-Angkor Museum)⁴ ทั้งนี้ พพิธภัณฑสถานทั้ง 2 แห่งดังกล่าวจัดเป็นพิพิธภัณฑสถานขนาดใหญ่ ที่ได้รับการริเริ่มโดยรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมและวิจิตรศิลป์ (Ministry of

Culture and Fine Arts – MCFA) กับองค์การอัสรา (APSARA Authority)⁵ โดยให้ความช่วยเหลือจากองค์กร รวมทั้งสถาบันภาครัฐและภาคเอกชนจากต่างประเทศ เช่น ประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น

อย่างไรก็ตาม จะมีสักกี่คนที่รู้ว่าในซอยเล็กๆ ซอยหนึ่งของถนนวัดโพ ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเสียมราฐ ในพื้นที่ย่านตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองเป็นที่ตั้งของวัดโพ วัดที่มีชื่อเดียวกันกับชื่อถนน หลายคนอาจจะคิดว่าวัดแห่งนี้ก็คงไม่ต่างจากวัดพุทธศาสนาแห่งอื่นๆ ในการทำหน้าที่เป็นศาสนสถานสำหรับการประกอบกิจพิธีตามวาระโอกาส แต่ในความเป็นจริงแล้ววัดดังกล่าวทำหน้าที่มากไปกว่าหน้าที่หลักในเชิงศาสนพิธี นั่นคือบทบาทในฐานะพิพิธภัณฑ์อย่างไม่เป็นทางการ ในบทความนี้ ผู้เขียนขอใช้พื้นที่ของจุลสาร เพื่อแนะนำให้ประชาคมพิพิธภัณฑ์ไทยได้รู้จักกับ (มุม) พิพิธภัณฑ์ภายในวัดโพ ที่เมืองเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา เพื่อนบ้านของเรา

จากบทบาทศาสนสถานสู่บทบาทการปกป้องรักษา

เวลาประมาณเกือบบ่ายโมงของวันหนึ่งเมื่อต้นเดือนมกราคม 2552 ที่ผ่าน มา ขณะอยู่ในเมืองเสียมราฐเพื่อร่วมการประชุมวิชาการนานาชาติชุด “พลวัตความหลากหลายของมนุษย์ในภาคพื้นแผ่นดินใหญ่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้”(Dynamics of Human Diversity in Mainland Southeast Asia – DHDMSEA) หลังจากรับประทานอาหารกลางวันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้เขียนทั้ง 2 ใช้เวลาระหว่างรอการประชุมภาค บ่าย ซึ่งจะเริ่มต้นอีกครั้งในเวลาบ่าย 2 โมง เดินทางไปที่วัดโพโดยมี บอง ดาริธ⁶ รองผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานพระนโรดมสีหนุ – อังกอร์ อำนวยความสะดวกโดยการเอื้อเฟื้อรถยนต์ส่วนตัวของเขาเป็นพาหนะ พร้อมทั้งทำหน้าที่เป็นสารภี

เมื่อไปถึงวัด บอง ดาริธ พาเราไปยังกุฏิเจ้าอาวาสเพื่อกราบนมัสการท่าน ที่
นี้เราได้ทราบประวัติที่มาที่ไปของวัดตุสสะสม⁷ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโบราณวัตถุที่ได้รับการ
รวบรวมรักษาไว้ในกุฏิของท่าน ผ่านการทำหน้าที่ล่ามของบอง ดาริธ เจ้าอาวาส
เล่าให้เราฟังว่า วัดตุสสะสมที่อยู่ในความดูแลของทางวัดส่วนใหญ่เป็นโบราณวัตถุที่มา
จากแหล่งโบราณคดี “พูม⁸ สะนาย” (Phum Snay) ในเขตจังหวัดบันเตีย เมียนเจย
(Banteay Meanchey) ซึ่งอยู่ติดกับเขตจังหวัดเสียมราฐทางด้านทิศตะวันตกเฉียง
เหนือ นอกจากโบราณวัตถุแล้วยังมีวัดตุสสะสมประเภทอื่นๆ ได้แก่ เครื่องดนตรี และ
ประติมากรรมทางศาสนา

เส้นทางและกระบวนการได้มาซึ่งโบราณวัตถุเป็นสิ่งที่ผู้เขียนให้ความสนใจ
เป็นพิเศษ เจ้าอาวาสบอกว่าวัตถุทางวัฒนธรรมจากสมัยโบราณเหล่านี้ ท่านได้รับมา
จากการบริจาครวมทั้งการใช้จ่าย (เงิน) ของทางวัดซื้อมาจากผู้ลักลอบขุดโบราณวัตถุ
ที่แหล่งโบราณคดีพูมสะนาย ด้วยเหตุที่ตัวท่านเองมีความสนใจในเรื่องประวัติศาสตร์
และโบราณคดี รวมทั้งต้องการอนุรักษ์มรดกทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชาติไว้ เมื่อ
เกิดปรากฏการณ์การลักลอบขุดทำลายแหล่งโบราณคดีที่พูมสะนาย โดยกลุ่มชาวบ้าน
บางส่วนรวมทั้งนักค้าของเก่า เพื่อหาโบราณวัตถุส่งขายให้กับเอกชนทั้งในกัมพูชา
และชาวต่างชาติที่นิยมสะสมโบราณวัตถุ ท่านจึงเริ่มขอขออนุญาตโบราณวัตถุเหล่านี้น
นั้นมาและเก็บสะสมไว้ที่วัดจนมีลักษณะเป็นพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็กๆ ขึ้นมาในที่สุด
ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ภาครัฐจากส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์กร
เอกชนที่ดำเนินกิจกรรมเชิงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในกัมพูชา (เช่น องค์กร
Heritage Watch) ก็ได้ประสานความร่วมมือกันในการระบับยับยั้งกระบวนการลักลอบ
ขุดหาโบราณวัตถุที่แหล่งโบราณคดีพูมสะนายไปพร้อมๆ กัน

วัดตุสสะสมของทางวัด

การรวบรวมสะสมโบราณวัตถุจากแหล่งโบราณคดีพุมชะนาย มาเก็บสะสมไว้ที่วัดโพ เริ่มต้นขึ้นในช่วงเวลาเกือบสิบปีมาแล้ว ซึ่งเป็นระยะเวลาที่การก่อสร้างและจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานภาครัฐขนาดใหญ่ 2 แห่งภายในเมืองเสียมราฐ ที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว ยังไม่เป็นรูปเป็นร่างและเสร็จสมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อท่านเจ้าอาวาสวัดโพ มีดำริที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการปกป้องรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ หน่วยงานต่างๆ ด้านวัฒนธรรมของภาครัฐและเอกชนจึงขานรับเจตจำนงดังกล่าวด้วยความยินดี ทั้งยังให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนอย่างเต็มกำลังเท่าที่จะเป็นไปได้ เช่น การสงวนรักษาเบื้องต้นและจัดทำทะเบียนโบราณวัตถุให้กับทางวัด โดย บอง ดาวิช และคณะจากองค์การอัสสรา ตลอดจนคณาจารย์และนักศึกษาจากคณะโบราณคดี แห่งราชมหาวิทยาลัยวิจิตรศิลป์ (Royal University of Fine Arts – RUFA) จากกรุงพนมเปญ ด้วยตระหนักในจุดมุ่งหมายหลักร่วมกัน นั่นคือการอนุรักษ์ทรัพยากรหรือมรดกทางวัฒนธรรมของกัมพูชาเอาไว้

วัตถุทางวัฒนธรรมที่ (มูม) พิพิธภัณฑสถานแห่งวัดโพ

พื้นที่ภายในกุฏิเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น มีตู้จัดเก็บวัตถุทางวัฒนธรรมที่ทางวัดรวบรวมไว้ตั้งเรียงรายอย่างเป็นระเบียบทั้งชั้นบนและล่าง

ชั้นล่าง ของกุฏิเป็นพื้นที่จัดเก็บโบราณวัตถุจากแหล่งโบราณคดีพุมชะนาย เช่น ชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นกะโหลกศีรษะ ขากรรไกร และฟัน ตลอดจนกระดูกท่อนยาว (แขน ขา) สำหรับคนที่สนใจด้านมานุษยวิทยากายภาพหรือโบราณคดีเชิงชีววิทยาแล้ว หากได้เห็นตัวอย่างชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ที่นี้คงจะตื่นเต้นไม่แพ้การได้เห็นโครงกระดูกมนุษย์จำนวนมหาศาลที่สถานกักกันตูล สเลง (Toul Sleng) ซึ่งน่าจะเป็นตัวอย่างกระดูกมนุษย์ที่ให้ข้อมูลด้านกายภาพได้อย่างน่าเชื่อถือในเชิงสถิติ เพราะมีปริมาณตัวอย่างเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ยังมีโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาชนิดเนื้อดินอ่อน (Earthenware) ที่มีรูปพรรณสัณฐานทั้งขนาด รูปทรง สีส้นและการตกแต่งที่หลากหลาย ภาชนะดินเผารูปแบบเด่นได้แก่ ภาชนะทรงกลมมีส้น มีพวย และแบบที่มีฐานหรือเชิงไม่สูงนัก หลายใบมีขนาดและรูปทรงคล้ายคลึงกับภาชนะดินเผาเนื้อดินอ่อนที่พบเห็นได้ในหมู่บ้านผลิตภาชนะดินเผาร่วมสมัยตามชนบทในประเทศกัมพูชา นอกจากภาชนะดิน

เผาแล้วยังมีกำไรสำหรับรูปทรงต่างๆ รวมทั้งลูกปัดหลากสี ที่ทำจากแก้วและหินหลากสี อาทิ สีส้ม สีเหลือง สีน้ำตาลแดง สีน้ำเงิน สีดำ

ชั้นบน เก็บรักษาวัตถุทางวัฒนธรรมที่มีอายุสมัยในช่วงสมัยประวัติศาสตร์ อาทิ ภาชนะดินเผาประเภทเนื้อแกร่ง (Stoneware) ในสมัยอาณาจักรขอมหรือเขมรโบราณทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ที่มีทั้งการตกแต่งผิวด้วยเทคนิคหลากหลายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเคลือบ การขูดขีด นอกจากภาชนะดินเผาแล้วยังมีเครื่องโลหะได้แก่ ภาชนะ ส่วนประกอบราชยานคานหาม ประติมากรรม ตลอดจนเครื่องประกอบสถาปัตยกรรมต่างๆ วัตถุสะสมนอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีเครื่องดนตรี เช่น ระนาด กลอง ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีบรรเลงในวงมโหรีปี่พาทย์แบบเขมร ตลอดจน พระพุทธรูปและพระพิมพ์

บอกลาวัดไฟกับงานช่างศิลป์

ผู้เขียนทั้งสองกับบอง ดาวิธ ใช้เวลาอยู่ที่วัดโพเกือบ 2 ชั่วโมง ซึ่งหมายถึงเวลาสำหรับกิจกรรมการประชุมวิชาการ DHDMSEA ภาคบ่ายใกล้เข้ามาแล้ว เราจึงนัดสการลาท่านเจ้าอาวาสเพื่อเดินทางกลับไปยังสำนักงานสำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ ประจำเมืองเสียมราฐ (Ecole française d'Extreme - Orient : EFEO, Siem Reap) แต่ก่อนที่จะออกจากวัด เราพบว่า นอกจากการทำหน้าที่เป็นแหล่งอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจากอดีตแล้ว วัดโพยังเป็นแหล่งสืบทอดงานศิลปะจากยุคโบราณ โดยเฉพาะแบบแผนด้านศิลปกรรมจากยุครุ่งโรจน์ของอาณาจักรเขมรหรือขอมโบราณ ที่ส่งผ่านมายังช่างศิลป์ในรุ่นหลัง งานช่างที่เราได้เห็นจึงเป็นเครื่องสะท้อนอย่างหนึ่งถึงความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจากอดีตที่ยังคงมีตัวตนเคลื่อนไหว มิได้ตายไปพร้อมกับ

กาลเวลาในหน้าประวัติศาสตร์ หากจะกล่าวว่าวัดโพ แห่งเมืองเสียมราฐ ได้ฉายภาพชัดถึงบทบาทการทำหน้าที่เป็นพิพิธภัณฑ์ (แม้จะอย่างไม่เป็นทางการ) ไม่ว่าจะเป็นแหล่งรวบรวมรักษามรดกจากสังคมบรรพชนในยุคอดีต หรือการสืบทอดให้วัฒนธรรมเชิงช่างศิลป์ได้มีชีวิตอยู่ เพื่อให้คนในพื้นที่หรือผู้มาเยือนจากต่างถิ่นได้พบเห็น ไม่ต่างกับการเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต ก็คงจะไม่ใช่การเกินเลยแต่อย่างใด

กิตติกรรมประกาศ

นอกจากสถาบันต้นสังกัดของผู้เขียนทั้งสอง ที่ได้ให้โอกาสไปร่วมการนำเสนอผลงานทางวิชาการ ในการประชุมวิชาการนานาชาติชุด DHDMSEA แล้ว คณะผู้เขียนขอขอบคุณ The Henry Luce Foundation ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่สนับสนุนทุนในการเดินทางและค่าใช้จ่ายต่างๆ ระหว่างการพำนักในเสียมราฐ ซึ่งเป็นโอกาสอันดีซึ่งช่วยให้ผู้เขียนได้ใช้เวลาช่วงหนึ่งที่เสียมราฐไปเยือนวัดโพ และที่จะขาดเสียมิได้ คือความซาบซึ้งในไมตรีอันดีจากบอง ดาริธ และเพื่อนนักโบราณคดี ตลอดจนนักวิชาการรุ่นพี่ชาวกำพูชาอีกหลายๆ ท่าน สำหรับการต้อนรับอันอบอุ่นเป็นกันเอง

- 1 กลุ่มงานวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- 2 หลักสูตรการบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3 - 4 ผู้สนใจสามารถเข้าไปดูรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งนี้ได้ทางหน้าเว็บไซต์ <http://www.angkornationalmuseum.com/> และ <http://www.autoriteapsara.org/en/museum.html>
- 5 องค์การนี้ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม ทั้งในแง่การศึกษาวิจัย การอนุรักษ์ พัฒนาและปกป้องคุ้มครองโบราณสถาน ตลอดจนแหล่งโบราณคดีในเขตกลุ่มเมืองพระนครและพื้นที่โดยรอบ ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดเสียมราฐและจังหวัดต่อเนื่องกัน มีสถานภาพเป็นองค์กรกึ่งรัฐบาลกึ่งเอกชน คล้ายกับรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในประเทศไทย
- 6 คำว่า “บอง” ในภาษาเขมร แปลว่า “พี่” บอง ดาริธ ในที่นี้ จึงแปลว่า พี่ ดาริธ ซึ่งเป็นสรรพนามเรียกขานที่ผู้เขียนทั้งสองใช้เรียก เพื่อนนักโบราณคดีรุ่นพี่ชาวกำพูชาที่มีชื่อเต็มๆ ว่า “เอีย ดาริธ” (Ea Darith)
- 7 ในที่นี้หมายถึง วัตถุที่อยู่ใน Collection ของวัด ซึ่งอาจมีความหมายตรงกับคำว่า Museum Collections ในภาษาอังกฤษที่นักวิชาการชาวไทยหลายท่านท่านแปลว่า “ภัณฑะสม” ในภาษาไทย
- 8 พุม (Phum) ในภาษาเขมร แปลว่า “หมู่บ้าน” ชื่อ “พุม สะนาย” จึงแปลว่า หมู่บ้านพุมสะนาย

“*ISA* เก็บมาตลอด *ISA* อยากทำ
มันไม่สวยงามเป็นระเบียบหรือ
รกๆ ไม่เป็นทางการนี้แหละ ลาวแท้
ของราชการเขาทำ สวย
แต่มันไม่มีวิญญาณ”

ถนอม คงยิ้มละม้าย
พิพิธภัณฑสถานถนอม จ.เพชรบุรี
ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 30 ฉบับที่ 3 (ม.ค. 2552) หน้า 54

สารบัญ

1	จากใจบรรณาธิการ	20	DIV by ลุงมา
2	จดหมายจากพิพิธภัณฑฯ	25	ไฟฟ้าเดี่ยวก้าน
3	ข่าวพิพิธภัณฑฯ	26	แนะนำพิพิธภัณฑฯ
6	เรื่องเล่าริมสนาม	32	วัตถุในพิพิธภัณฑฯ
10	ประสบการณ์จาก	36	เรื่องเล่าท้ายเล่ม
	ชาวพิพิธภัณฑฯ	47	คมคิดสะกิดใจ
19	ภาพเก่าเราไม่ลืม		

จุดดาวเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑฯ จัดทำโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ

บริษัท จีดีการ และพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)

ที่ปรึกษา ดร.ปรีติดา เอลิมเผ่า กออินตกุล ผู้อำนวยการ

ผศ.สุวรรณา เกียรติเกรียงศรี

บรรณาธิการ นวลพรรณ นุญชร

กองบรรณาธิการ สนิยา คำเมือง ชิวสิทธิ์ นุญชรเกียรติ ปณิศา กระจวสี จุฬามาศ ลิ้มรัตนพันธ์

กนกฏ นุญชร ดอกรัก พยัคศรี

รูปเล่ม/พิสูจน์อักษร พรรณรวิ ปริไณณะ ทิพย์วลย์ เมธาวาษกร

ประสานงาน สมศักดิ์ แก้วชู

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
(องค์การมหาชน)

โครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑฯท้องถิ่น
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
เลขที่ 20 ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170

กรุณาส่ง